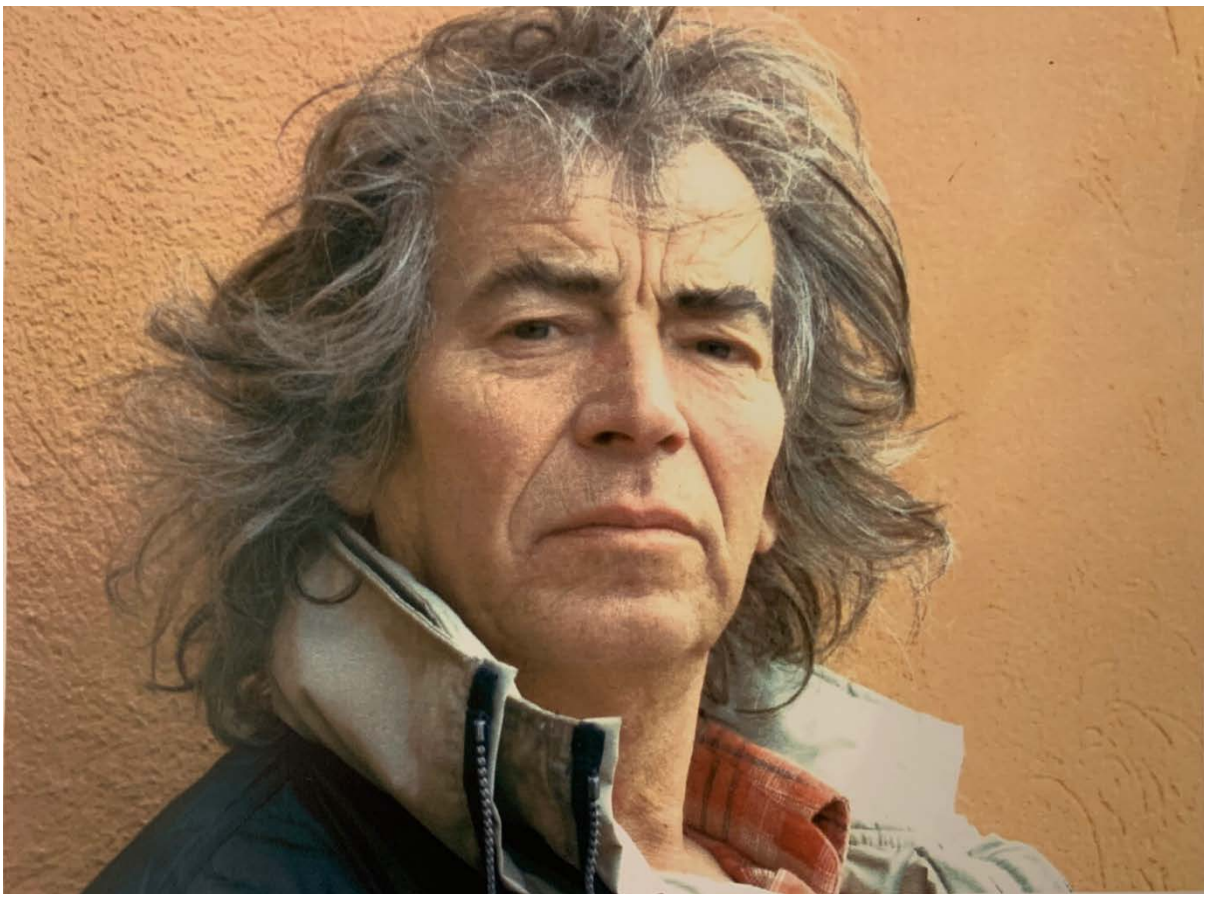
Archief in beeld

Inventaris van het archief van beeldend kunstenaar R.W. van de Wint en De Nollen

Samengesteld in opdracht van Stichting De Nollen
& Erven Van de Wint
door
Annemieke Jurgens en Gemma Geertshuis
Amsterdam, 31 januari 2023

Inventaris van het archief van beeldend kunstenaar R.W. van de Wint en De Nollen
Samengesteld door Annemieke Jurgens en Gemma Geertshuis
1 juli 2022 - 31 januari 2023
Uitgegeven door de Stichting De Nollen

Inhoudsopgave

Inleiding 4
Biografie 5
Opleiding en ontwikkeling als schilder 9
Jochem en Rudi, de schilders 11
Amstelstation (1974) 12
Paleis Noordeinde 1983-1985 15
Tweede Kamer der Staten-Generaal 1984-1991 17
De jaren '90 18
Het soortelijk gewicht van de lach (Velsen 1990-1991) 18
Sonsbeek 93 18
2000-2006 26
Kröller Müller Museum 2002 26
Duinpark 2003 28
Correspondentie 29
De Nollen. Ontstaansgeschiedenis 32
Stichting De Nollen 34
De eerste bouwsels: Aether (1981-1995) 34
Vergilius 36
Werkwijze 38
Stoomhuisje 38
De overige kunstwerken op De Nollen 39
Beelden buiten de Nollen 39
Vijfhuizen Stellingahof 40
Knowing by heart (2002-2006) 42
Velden van nevel (2005-2010) 43
Dossier De Tong 43
Niet uitgevoerde projecten 46
Na het overlijden van Ruud van de Wint 47
Het nieuwe museum 48
Het archief 50
De omvang 50
Werkwijze 50
Beschrijving van de vijf archieven 51
Het archief van de Stichting De Nollen (A) 51
Kunstenaarsarchief 52
Projectenarchief 53
Plannen en ideeën voor de toekomst 53
Het Museum 54
Inventaris 57

Inleiding

"Soms heb ik het gevoel dat ik niet altijd duidelijk ben, in wat ik wil en waar ik voor sta".
Zo begon R.W. van de Wint op 18 april 1985 — "*lekker in het voorjaarszonnetje*"— aan een verzameling notities van in totaal 625 pagina's over de uitgangspunten van zijn kunst, zijn inspiratiebronnen en zijn gedachten over De Nollen en vele andere zaken.[1] Hij putte hiervoor onder andere uit brieven, artikelen en gesprekken met vrienden, beroepsgenoten, museumdirecteuren en critici. De uiteenzettingen werden rijkelijk geïllustreerd met (kopieën van) foto's.

> *"Hopelijk krijgt men door deze stukken een betere indruk waarvoor ik me inzet in relatie tot de traditie van de schilderkunst en waarom De Nollen als experiment zo van belang is voor mij".*

Deze egodocumenten vormen samen met vele honderden andere documenten het omvangrijk archief van de kunstenaar en zijn levenswerk De Nollen. We kunnen hem postuum geruststellen: uit de archiefstukken is gebleken dat zijn inzet fenomenaal was en dat zijn niet aflatende strijd voor zijn 'experiment' niet vergeefs is geweest. Mede dankzij de Erven en De Stichting de Nollen leeft zijn gedachtengoed voort.

De inleiding op de inventaris van het archief van R.W. van de Wint, zijn schilderkunstig project De Nollen en de Stichting De Nollen is geheel gebaseerd op archiefstukken. Ik citeer uit egodocumenten, briefwisselingen en uit officiële, formele stukken.[2] Dat levert soms nieuwe beelden op ten opzichte van de monografie van Jacqueline van Koningsbruggen uit 2002 (tweede druk 2007), maar de stukken onderbouwen in het bijzonder het beeld van de obsessieve doorzetter die zich door geen enkele tegenslag liet weerhouden om zijn doel te bereiken. Van de Wint ging het conflict niet uit de weg en de talloze advocaten die voor hem in het geweer kwamen, zullen wel eens een verzuchting hebben geslaakt. En vooral zien we ook de romanticus die zijn dromen waar wilde maken, nooit ten koste van anderen en maar uiteindelijk ten koste van zichzelf. Zijn leven stopte onverwacht op 30 mei 2006. Hij leefde en werkte voor vier, hij had lief en voerde strijd, hij wist velen voor zich te winnen en maakte ook tegenstanders. Het is hem allemaal vergeven, want door hem kunnen wij genieten van zijn schilderkunstig project De Nollen en de vele kunstwerken buiten de Nollen. Hopelijk levert de ontsluiting van het archief ook meer begrip voor en bekendheid met de kunstenaar op. Er wordt dikwijls slordig met zijn nalatenschap om gegaan: schilderingen verdwijnen achter dubbele plafonds (Stadhuis Groningen) of worden met de renovatie (bankgebouw Herengracht, Amstelstation) of de sloop van een gebouw (Rechtbank Amsterdam) geheel vernietigd, schilderijen komen in een depot terecht (UB Groningen) en beelden worden met graffiti beklad (*Arc* Vijfhuizen), vernield vanwege het koperdraad (*De Tong*, Flevoland) of zelfs in zijn geheel gestolen (*De Ontmoeting*, Blijdenstijn Gr.). De beroemde schilderingen in de Tweede Kamer staan ingepakt te wachten op de nieuwe omgeving waar zij eind 2026 hopelijk met enthousiasme worden onthuld. Dankzij de tentoonstelling in het Stedelijk Museum Alkmaar hebben tienduizenden bezoekers kennis kunnen maken met zijn schilderkunst. Het indrukwekkende archief van het Nieuwe Museum doet ons verlangen naar de realisering zodat we permanent kunnen genieten van zijn monumentale schilderijen waarvoor het Stedelijk Museum te klein was. Het is aan de Stichting De Nollen en de Erven Ruud en Gijs om die droom te verwezenlijken. Aan hun inzet zal het niet liggen, er is echter heel veel geld nodig. "*Maar ja, je weet geld is altijd een probleem*", schreef Ruud van de Wint in 1989.[3]

Annemieke Jurgens,
Amsterdam, 31-01-2023

[1] Map I Inv. nr. 267.
[2] Voor uitgebreide toelichting op en interpretatie van zijn werk verwijs ik naar de monografie van J. van Koningsbruggen.
[3] Brief aan Petra Dupuits in 1989, inv. nr. 290.

Biografie

Reindert Wepko (Ruud, Rudi, R.W.) van de Wint werd geboren op 22 juni 1942 te Den Helder. Zijn vader Albert Wepko Reinier was marineofficier (korporaal bottelier, dat is de officier die verantwoordelijk is voor de proviandering). Zijn moeder, Johanna Krijna Rotmans, was een talentvol amateurschilderes en huisvrouw.[4] Voor zowel zijn vader als zijn moeder was dit het tweede huwelijk. Ruud had twee halfbroers uit het eerste huwelijk van zijn moeder en een zus en broer uit zijn moeders huwelijk met zijn vader Reindert Wepko. Ruud was de jongste zoon, hier zittend op schoot bij zijn vader (Afb.1).

Afb. 1 Het gezin Van de Wint (ca. 1943)

Hij sprak met grote bewondering over zijn vader die als hobby konijnen fokte en meedeed aan wedstrijden.

> *"Gedurende zijn hele leven, van jongetje tot oudere man, trachtte hij zowel op de linkerzijde als op de rechterzijde van het dier een spiegelbeeld te fokken; drie of vier zwarte vlekken in het wit die op de andere kant van het konijn vrijwel 'exact hetzelfde' moesten terugkeren. […] Ik schat dat hij zo'n vijfenzestig jaar onafgebroken en gebiologeerd hiermee bezig is geweest".* (p. 69)[5]

We kunnen zonder overdrijving stellen dat de zoon en de vader de karaktertrek 'vasthoudendheid' deelden. Zij hadden ook de hang naar symmetrie gemeen, zoals later zal blijken onder andere bij de bouw van Vergilius. Het streven naar symmetrie is een natuurlijk verschijnsel, een natuurwet die Van de Wint later vaak zal toepassen in zijn werk, evenals de Gulden Snede.

[4] In 1991 hield hij een lezing bij de opening van een tentoonstelling van haar werk in Galerie Phoebus te Rotterdam. Inv. nr 345. Telefonische mededeling eigenares Galerie Phoebus.
[5] Autobiografische notities p. 69. Inv. nr. 267.

Afb. 2 Schoolfoto van Ruud in de eerste klas van de lagere school

Op zevenjarige leeftijd werd Rudi getroffen door polio, “kinderverlamming”, die hem een onvolkomen, minder volgroeide rechterarm opleverde. De tijdelijke verlamdheid was voor hem een ingrijpende gebeurtenis. Later trok hij een parallel met de kunstenaar Joseph Beuys. Beuys was door een vliegtuigongeluk in zijn jeugd ernstig gewond geraakt en werd met lappen en vet warm gehouden, zoals Van de Wint met zwachtels en vette watten om zijn verlamde arm. Bij beiden had deze gebeurtenis een cruciale functie in hun ontwikkeling als kunstenaar. Bij Beuys zien we de attributen in veel van zijn kunstwerken terug en Van de Wint gebruikte zijn zwachtels “*voor mijn werk waarbij het accent ligt op de vorm en niet op de schilderkunstige huid”*. (p. 87). De parallel met Beuys zag hij ook in de konijnen, bij Beuys waren het de hazen. Beide stonden symbool voor de onschuld en het lijden. Het slachtritueel en het verdrinken van jonge konijntjes door zijn vader raakten Van de Wint diep. De konijnen die gevild aan de waslijn werden gehangen om uit te druipen, legde hij vast in een schilderij op papier (zie Afb. 3, jaar en verblijfplaats onbekend).

Afb. 3 Gouache? Z.t., z.j.

In zijn overpeinzingen op papier plakte hij een stuk van de rode lap waarop het keuringsritueel werd voltrokken. (p. 91) De donkerrode stof vormde later de aanleiding tot het schilderij "World War I, World War II" (jaar en verblijfplaats onbekend).
Op dit schilderij van circa 1978 was een recht kruis te zien wat later terugkwam in *Compositie V* (1979-1980, verblijfplaats onbekend) als een gedraaid kruis, een X. Ook op dit schilderij overheerste het donkerrood van de lap stof, die naar later bleek uit de Rooms Katholieke kerk afkomstig was. Het kruis kreeg voor Van de Wint zijn werkelijke, emotionele, dramatische betekenis op het moment dat zijn vader stierf in 1971. Op ontroerende wijze beschreef hij de laatste momenten van zijn vader. Toen zijn vader de laatste adem had uitgeblazen legde zijn zoon de armen van de overledene kruiselings op diens borst.

> "*Op dat moment kreeg het kruis zijn werkelijke en sacrale betekenis en voelde ik dit kruis als een spiegelbeeld in mijzelf*". (p. 93)

De kruiscomposities vonden hun basis in die gebeurtenis. [6]

[6] Autobiografische notities, inv. nr. 267.

Afb. 4 Kompositie V (1982) Olieverf op doek, 300 x 400 cm

Afb. 5 Kompositie I (rechts), 1980 en Kompositie II, 1981. Olieverf op doek 300 x 400 cm.

Opleiding en ontwikkeling als schilder

Van de Wint volgde van 1961 tot 1966 een opleiding aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten in Amsterdam. Over deze tijd zijn in het archief geen stukken teruggevonden. Aanvankelijk was Van de Wint werkzaam als schilder; in 1967, 1969 en 1971 ontving hij de Koninklijke Subsidie voor de Schilderkunst. Later begaf hij zich ook op het terrein van de beeldhouwkunst en de bouwkunst.
Op de jeugdige leeftijd van 16 jaar werd zijn talent al herkend en in 1958 mocht hij zijn werk tentoonstellen in Formosa te Bergen (N.H.). Hij liet daar tien schilderijtjes zien met de volgende titels: *De nachtkaars, Tak, Vissen, Drank, Concentratiekamp, Stilleven, De lantaarn, Tak, Aquarel, Clown*. In het archief troffen we ook andere jeugdwerken aan die door de eigenaren op foto werden toegezonden. Dikwijls waren het bloemstillevens of portretjes. In zijn notities nam hij ook enkele voorbeelden van jeugdwerken op (p. 365 e.v.).[7]

Afb. 6 Rudi van de Wint, 13 jaar

Het is een mix van bloemstillevens, religieuze voorstellingen en morbide historiestukjes. Zelf zei hij erover dat " *de meeste schilderijtjes hebben iets sombers, en een verlangen naar het hogere en het diepere".* En dat terwijl hij over het algemeen een vrolijk levenslustig jongetje was.
Zelf vond hij het schilderij "de Tak", een zwart vaasje met een bloesemtak een belangrijk werkje in zijn jeugdoeuvre.[8] Het was een figuratief werkje met een eerste aanzet tot abstractie door de vierkante blokjes om de tak heen, met kleuren die geïnspireerd waren op de regenboog.

> *Ik moet zeggen dat het misschien iets 'aandoenlijks' heeft als je dit op je dertiende schildert. Maar het heeft voor mij na al die jaren zoiets echts en puurs, dat ik dit doekje toch zie als het 'fundament' van m'n werk.* [9]

[7] Autobiografische notities, Map III. Inv. nr. 267.
[8] Een afbeelding van dit vaasje met tak is opgenomen in het boek van J. van Koningsbruggen pag. 11.
[9] Autobiografische notities p. 382. Inv. nr. 267.

Afb. 7 [dit zou concentratiekamp kunnen zijn (AJ)] rechts: bloemstilleven

In het kunstenaarsarchief troffen we vele honderden krantenknipsels aan over filosofie, geschiedenis, beeldende kunst, beeldhouwkunst en architectuur over de jaren 1983 – 1993. De knipsels toonden de brede interesse van Van de Wint en vormden inspiratiebronnen voor zijn eigen werk. Hij schreef daarover in deel I (pag. 6-8) en IV van zijn biografische notities, pag. 473-521. Tot zijn favorieten, zoals hij zelf zei, behoorden specifieke schilderijen van Turner, Monet, Malevitch, Mondriaan, Newman en Fra Angelico, een mix van romantische impressionistische schilderijen en constructivisme. Het fresco *De Annunciatie* van de Italiaanse renaissancist Fra Angelico (ca. 1440-1450) staat qua stijl in schril contrast met het expressionistische *Het Vertrek* van Max Beckman uit 1932/33 maar het zijn beide religieuze voorstellingen. In Beckmanns triptiek kunnen we ook maatschappijkritiek herkennen. Maatschappijkritiek vinden we in het werk van Van de Wint niet direct terug, wel in zijn brieven en notities. Religieuze thema's, zoals de kruizen zien we veelvuldig.
Van de Wint koppelt zelf veel schilderijen aan "anecdotes", zoals de hierboven beschreven dood van zijn vader. Een andere geschiedenis, de *anecdote van de vijver* vormde de basis van de schilderijen *Compositie I, II, III, IV en V* (1972-1982). In het verhaal ging hij als twaalfjarige jongen 's nachts naar een grote vijver in een gigantische tuin. Op het doodstille en rimpelloze water dreven waterlelies en gele dotters en aan de rand stond een grote wilg. Vanaf een zijtak van de grote boom zat hij urenlang in het water te turen. Hem boeiden vooral de kleuren, de reflecties van de nachtlucht in de vijver. Op een avond verscheen een beeldschoon jong meisje in de tuin dat hem riep. Versteend door de schoonheid van het meisje en de prachtige reflecties in de vijver kon hij geen woord uitbrengen.

> *Dit beeld van het meisje en het accent op de ontdekking van de kleur in het zwart (duister) vormen de basis van de Composities I, II, III, IV en V (1979-1982) waar de kleursluiers (de verfhuid) een belangrijk kleuraspect krijgen (en ook wordt in zekere zin de relatie al reeds gelegd met Monet, al is dit nog geheel intuïtief en onbewust) naast de compositorische kaders, het kruis en de diagonalen*.[10]

[10] Map I, pag. 103-106, inv. nr. 267.

Het overzicht van Van de Wint favorieten zou niet compleet zijn zonder Rembrandt. In een stuk *Mijn belangstelling voor Rembrandt,* gedateerd maart 1986 (p. 437) verklaarde hij dat in de meesterwerken, die hij altijd mooi had gevonden, hij iets van zijn natuur terugvond. In die jaren was het kennelijk 'not done' om Rembrandt mooi te vinden, want Van de Wint verontschuldigde zich ervoor. Niettemin uitte hij zijn bewondering voor de ets "Tobias en de Engel", de gevleugelde figuur die we terugvinden in kleine werkjes rond 1979, meestal alleen de vleugels, en in latere beeldhouwwerken. Maar ook zijn grootste werk, het bouwsel Vergilius, heeft een relatie met vleugels.[11]

Bij de beeldhouwkunst ging zijn interesse vooral uit naar hoge, ijle vormen zoals Brancusi's *Endless Column* (1937) en *Vogel in de ruimte* (1939) en de spiraalvormen en cirkels van Robert Smithson, de maker van landschapskunst. Diens beroemdste werk is de spiraalvormige steiger in Salt Lake City (1970). Maar ook in het Nederlandse Emmen is een kunstwerk van hem te zien: Broken circle/ Spiral Hill (1971), gemaakt voor *Sonsbeek buiten de perken*. Van alle genoemde werken (en meer) nam Van de Wint afbeeldingen op. De cirkels en spiraalvormen zien we veelvuldig terug in het werk van Van de Wint. Bijvoorbeeld in *Verschoven cirkels* (1977, 1978), bouwsels met oplopende panelen. Van een ontwerp heeft de architect Cees van Dam een technische uitwerking met maatvoering gemaakt. De tekening bevindt zich in het archief.[12] Voor de Documenta in Kassel maakte hij ook een ontwerp voor een bouwsel *Verschoven cirkels (*Afb. 10*)*. De bouwsels zijn echter nooit uitgevoerd.

Tot 1977 hebben we in het archief weinig uitnodigingen voor deelname of berichten over tentoonstellingen van Ruud van de Wint gevonden. Toch zijn er die er regelmatig geweest, onder andere in Haarlem (1971), Bonn (1976), Düsseldorf (1977), Amsterdam (1974, 1977, 1978), Bazel (1979) en Groningen (1979). De Duitse musea lieten 'Die Maler: Jochem und Rudi' zien. Van de Wint noemde Jochem en Rudi een performance. Het was geen fysieke performance, maar eentje in beeld: foto's en affiches. In de jaren 1971-1980 werd ook werk van hem getoond op De Biënnale van Parijs (1975)[13], op de Documenta 6 te Kassel (1977), de Biënnale van Venetië (1978) en Aktuelle Kunst aus den Niederlanden in Stuttgart (1980).

Jochem en Rudi, de schilders

De performance 'Jochem en Rudi, de schilders' liep van 1969 tot1974.[14] De schilders waren een personificatie van een gespleten wereldbeeld. In deze performance kreeg zijn belangstelling voor tegenstellingen vorm. Van de Wint weigerde om te denken in een tegensteling tussen het Dionysische (gevoel) en het Apollinische (rede) zoals in de kunstkritiek en kunstgeschiedenis het geval was. Hij wilde niet denken in tegenstellingen als strijd, maar zag deze als een verlangen naar een verzoening. Daarover, over die verzoening, ging de performance. De performance werd uitgebreid beschreven in de monografie van Jacqueline van Koningbruggen.[15] In het archief bevinden zich alleen zwart-wit foto's, in verschillende formaten, sommige over-en onderbelicht en acht foto's

[11] Map III, pag. 437-438, inv. nr. 267
[12] Inv. nr. 505
[13] 9e Biënnale de Paris, 1975. Van de Wint exposeerde "Diagonali Asociali" (1974, 200 x 400 cm, olieverf op doek) en een schilderij "Arithmetical progression" (1974, 200 x 560 cm, olieverf op doek). Het eerstgenoemde werd afgebeeld in de catalogus.
[14] In de notities en in de monografie wordt zowel Jochem als Jochum gebruikt. Zelf noemde Van de Wint de performance 'Jochem en Rudi, de schilders', p.522.
[15] J. van Koningsbruggen. R.W. van de Wint, schilder, beeldhouwer, bouwer. Sun: Nijmegen, 2002. 2e druk 2007.

geplakt op een paneel. Eén foto is ingekleurd (Afb. 8).[16] Volgens Van de Wint heeft niemand in de kunstwereld de performance begrepen.

Afb. 8 Ingekleurde foto uit de reeks Jochem en Rudi

Amstelstation (1974)

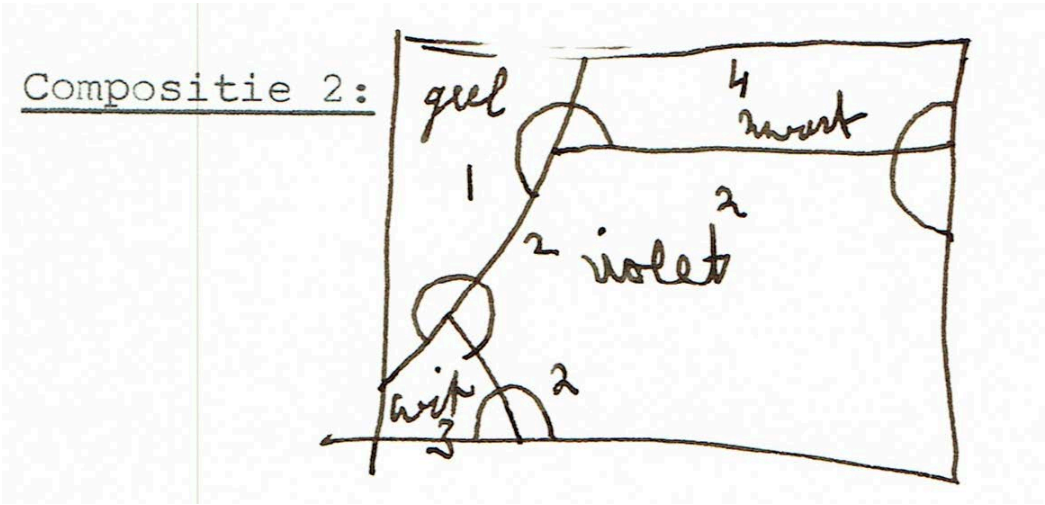
Uit het archief blijkt dat Van de Wint in 1974 twee kunstwerken had gemaakt voor het Amstelstation in Amsterdam. Het sculpturale werk heette *de Naald* en was een aluminium buis van 45 meter lang. Deze hing in de stationshal. Het andere kunstwerk betrof muurschilderingen in de opgangen naar het perron van de metro die toen werd aangelegd. Van *De Naald* is een foto(kopie) gevonden, maar over de muurschilderijen is alleen een brief bewaard waarin Van de Wint waarschuwde tegen graffiti. Beide kunstwerken zijn ontmanteld bij de renovatie van het station en nooit meer teruggekeerd. Acties van een advocaat hebben er niet voor gezorgd dat het kunstwerk terugkwam of gecompenseerd werd. Uit 1977 is er een brief met als alternatief aanbod een kunstwerk voor het nieuwe station Bijlmer Arena te maken. Dat is echter nooit doorgegaan voor zover in het archief is te achterhalen.

[16] In doos XL02, inv.nr 385. Inv. nr 386: Reconstructie van Jochem en Rudi in kleurenfoto's met Jacqueline en Hendriktje (1993?) In een briefkaart die Jacqueline en Hendriktje stuurden aan Ruud toen hij in Arnhem werkte aan Sonsbeek93 was een foto van de reconstructie bijgevoegd. In het boek van JVK p 212 wordt de foto gedateerd 1995 en gevoegd bij een item over 'wandelingen in de tuin'.

Met de schilderijenreeks "*De wade van het verborgene*" (1985) verdween het kruis uit de composities. Het kruis werd verschoven naar de rand. Het kruis zal als compositorisch element terugkeren in het project Vergilius. Van de Wint had het gevoel dat nu de kleur de essentie werd van zijn schilderijen:

> *"Deze schilderijen 'De Wade van het verborgene' hebben zo mijn aandacht, daar ik eigenlijk voor het eerst, buiten alle experimenten van de afgelopen vijftien jaar 1970-1985 op een 'monumentale' wijze tot de essentie, in mijn gevoel van de kleur kom. Naar mijn inzien ben ik hier nooit echt toe gekomen en wat nu bijna, door een sobere aanpak, toch tot een 'lyriek' en poëzie leidt. Zonder dat ik daarnaar streefde, ontvouwt zich dit bijna vanuit zichzelf als 'natuurlijkheid'. Dit is misschien een wat merkwaardige bijna mysterieuze uitspraak, maar soms heb ik het gevoel dat het wezenlijke in de schildering zichzelf schildert".* (p.120)

Van drie uit de serie van de twaalf geplande schilderijen heeft hij vooraf (of achteraf) de indeling geschetst met de vermelding van de kleuren die hij toepaste. Volgens hem was er in de schilderijen door de kleur(tegen)stellingen een ogenschijnlijke tweedeling te zien, tussen licht en donker, helder en duister. Deze tweedeling of dualiteit komen we vaker tegen in zijn werk. De schilderijen vormden een prelude op het grote werk dat nog moest komen: de schilderingen in het bouwsel Vergilius.

Afb. 9 Compositie 2

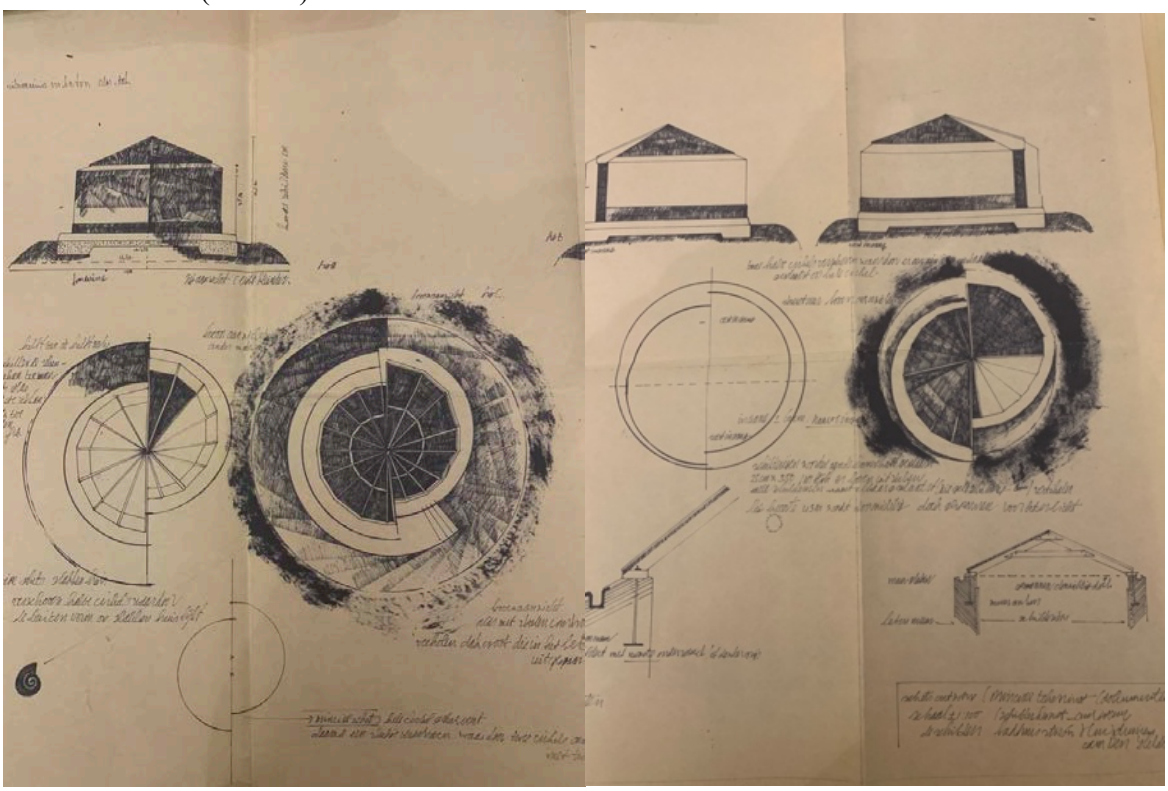
> *"In alle composities kan men spreken van een helder en een duister gedeelte. Het is een associatie met het licht en de duisternis en hun eigen symbolen, waar ik getracht heb een soort verzoening tussen de kleur aan te brengen. Het verstrekt hier elkaar in plaats van dat de kleuren elkaar beurtelings verzwakken".*

Verzoening is een terugkerend thema in zijn werk. Verzoening tussen licht en donker, emotie en verstand, links en rechts, werkelijkheid en illusie; volgens Van de Wint was alleen in de kunst verzoening mogelijk. Door verzoening werden tegenstellingen tot een nieuwe versterkte balans gevormd.
In zijn notities stelde hij ook 274 keurvariaties samen die als uitgangspunt dienden voor schilderijen. De variaties begonnen eenvoudig maar werden steeds gecompliceerder (p.199-230).

In 1977 werd Van de Wint uitgenodigd voor deelname aan Documenta 6 in Kassel. Deze prestigieuze internationale vijfjaarlijkse tentoonstelling van hedendaagse kunst werd in dat jaar georganiseerd door de Duitse curator Manfred Schneckenburger. In het archief bevindt zich een ontwerp voor een kunstwerk voor Kassel.[17] Het relatief kleine bouwsel, br 19 m / 12,5 x h 7,5 / 4,5 m geïnspireerd op een slakkenhuis, was

[17] Het schilderij werd geleend van een galerie. Inv.nr. 462.

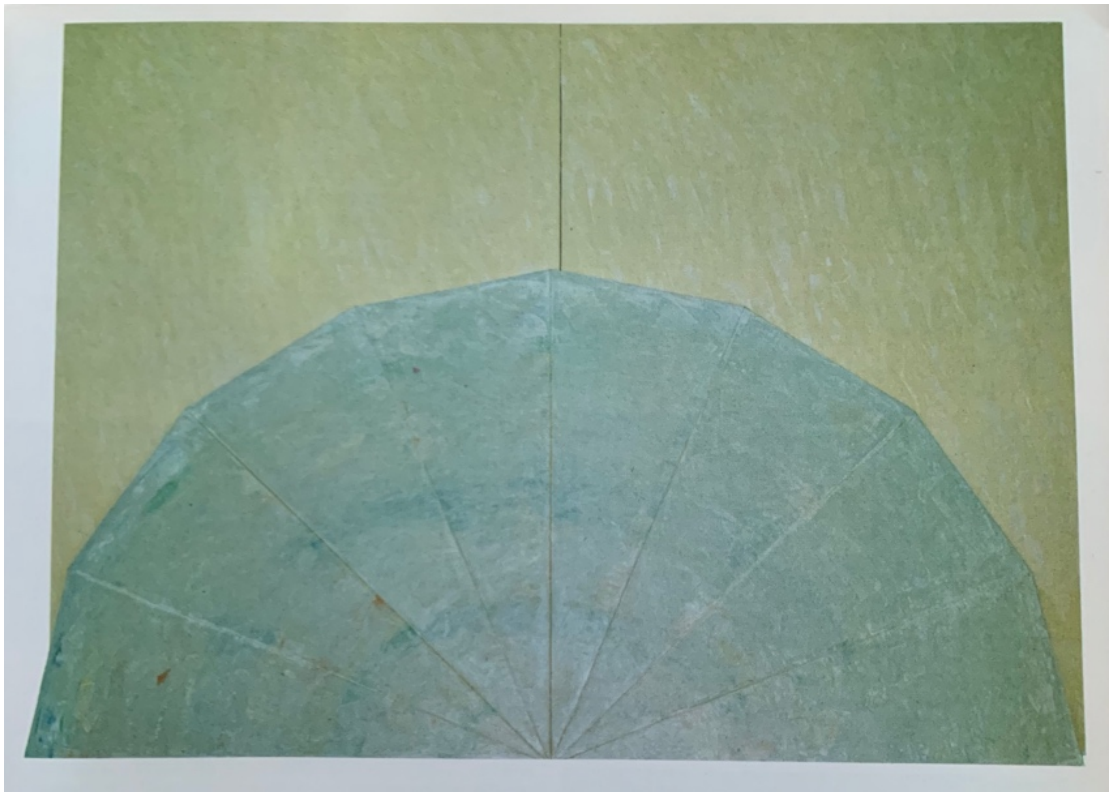
bedoeld als drager voor schilderijen. Deze zwart-wit uitvoering van het oorspronkelijk schetsontwerp is het enige document in het archief dat betrekking heeft op de Documenta 6 in Kassel. Rechtsonder wordt vermeld 'Principe tekening Documenta' en is ondertekend met 'de schilders' en zijn adres 'Badhuisstrasse Huisduinen am Den Helder' (Afb. 10).

Afb. 10 Twee verschoven cirkels met schilderij 1974-1976, inkt en gouache op papier 6,22 x 87,6 cm.

In de catalogus van *Documenta 6* wordt echter als deelname het schilderij *De Regenboog* genoemd en als illustratie opgenomen (Afb. 11). De regenboog was voor Van de Wint de verzoening in optima forma omdat deze zich voordoet bij twee tegengestelde weersomstandigheden: regen en zonneschijn. En daarmee stond dit werk symbool voor zijn houding als kunstenaar, namelijk het bereiken van de 'vereniging' van tegenstellingen. De driehoeken zijn precies even groot en staan voor strengheid en de ratio, de ronde banen van de kleuren van de regenboog, die amper te onderscheiden zijn, vertegenwoordigen het lyrische, de emotie.[18] Zijn schilderij, geleend van Galerie la Bertesca in Düsseldorf, hing op de eerste verdieping van het Fridericianum. Daar hingen rechts van het trappenhuis onder het thema 'Malerei der Malerei' (Schilderen van het schilderen) het werk van zijn beroemde collega's DeKooning, Lichtenstein, Lüpertz, Penck, Richter, Warhol en Stella. Op 'zijn' afdeling links van het trappenhuis waren de minder bekende schilders verenigd: Cacciola, Heizer, Erben, Graubner en Zappetini en Van de Wint.

[18] Ook afgebeeld in de monografie JvK, p. 52.

Afb. 11 De Regenboog 1976, Olieverf op doek, 8 delen, 350 x 400 cm. (Afbeelding uit catalogus Documenta 6 1977)

De expositie liep uit op een teleurstelling. 'Twee verschoven cirkels' werd niet getoond. Zijn werk, *De Regenboog*, werd samen met kunstwerken van anderen in een zaal geplaatst waarbij al zijn aanwijzingen waren genegeerd. De deceptie was de aanleiding om te stoppen met exposeren. Hij kon niet langer meedoen met de competitiedrift van de collega-schilders en wilde zich niet meer overleveren aan de grillen en de pretenties van de galeriehouders en de museumdirecteuren en - curatoren.
Hij besloot alleen verder te gaan en zich te concentreren op zijn schilderkunstig project De Nollen. Na 1985 maakte hij geen schilderijen meer.

Paleis Noordeinde 1983-1985

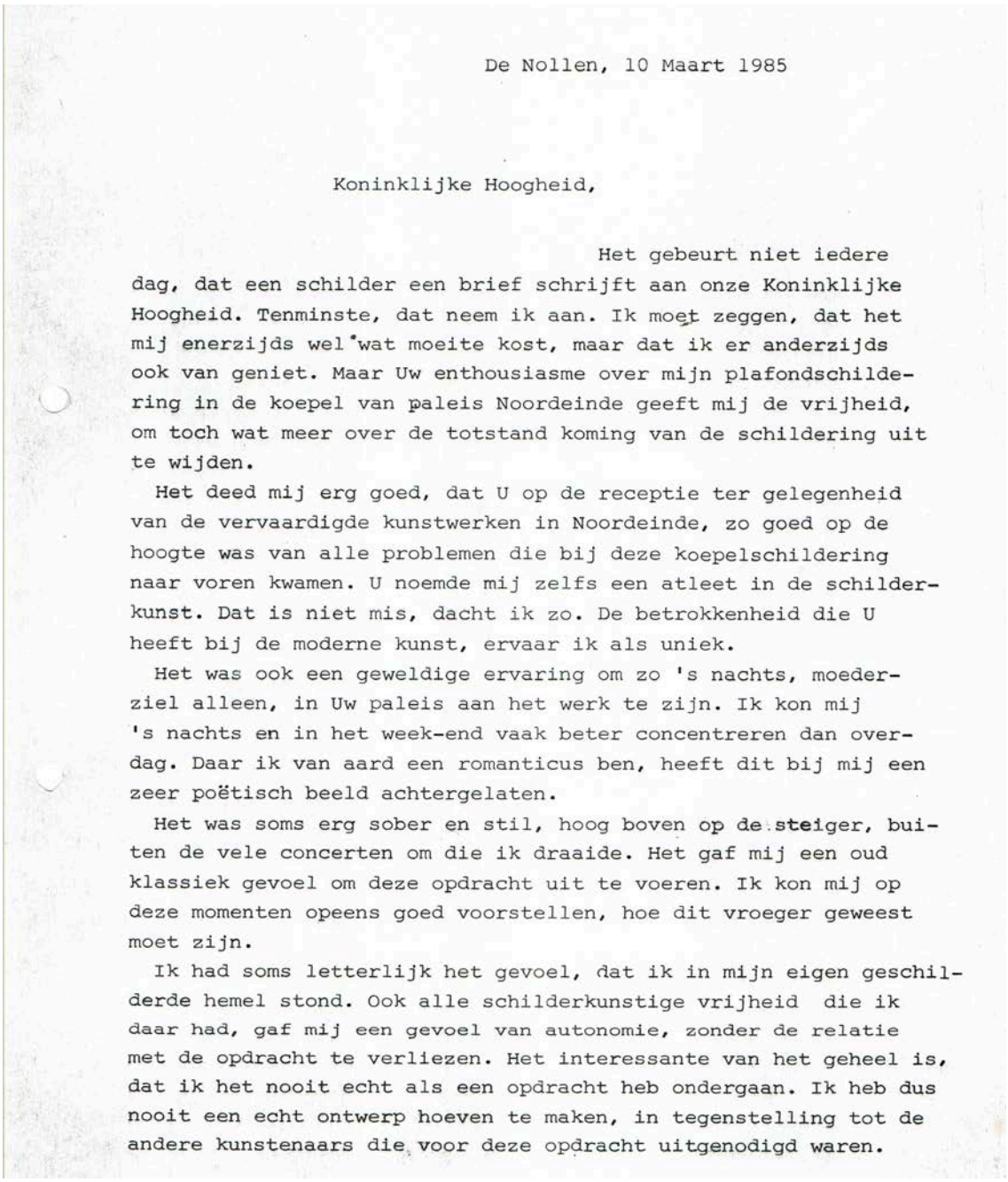
Hij exposeerde niet meer, maar voerde wel schilderkunstige projecten uit in opdracht. Zo had hij in 1983 de eervolle opdracht om een plafondschildering te maken in Paleis Noordeinde, het werkpaleis van Koningin Beatrix. De Koningin was zeer gesteld op het werk van Van de Wint en had er alle vertrouwen in dat hij een prachtige schildering zou maken. Hij kreeg de vrije hand. Hij maakte vooraf ook geen ontwerp of schets maar werkte vanuit zijn intuïtie. In het archief zijn geen stukken bewaard gebleven over het project, met uitzondering van een briefwisseling over de schadeafhandeling van een scheur in het plafond. Er kwamen advocaten aan te pas en het conflict sleepte zich jaren voort. Alle bonnetjes voor de verf en andere materialen zijn er nog. Voor de schildering al fresco (op de verse kalklaag, in een vochtige ondergrond) gebruikte hij keimverf, een minerale verfsoort die zich goed verdroeg met de kalk in de plafonds.[19] In zijn autobiografische notities besteedde hij ruim aandacht aan dit project.

> *"Ik had soms letterlijk het gevoel, dat ik in mijn eigen geschilderde hemel stond. Ook alle schilderkunstige vrijheid die ik daar had, gaf mij een gevoel van autonomie, zonder de relatie met de opdracht te verliezen.*

[19] Inv. nr. 404.

> *Het interessante van het geheel is dat ik het nooit als opdracht heb ervaren. Ik heb dus nooit een ontwerp hoeven maken in tegenstelling tot de andere kunstenaars die voor deze opdracht uitgenodigd waren". (p.27)*

De gedraaide kruiscompositie was terug te zien in het gewelf en sloot hiermee aan bij de kruiscomposities uit dezelfde periode. In een brief van acht pagina's aan HKH Koningin Beatrix d.d. 10 maart 1985 beschreef hij uitgebreid de totstandkoming van de plafondschildering. Aan het eind van de brief veroorloofde hij zich nog een grapje : "*De prachtige postzegel met Uw beeltenis, vervaardigd door mijn moderne collega Struycken, plak ik nu vanuit een heel ander 'gezichtspunt' op deze brief*".

De Nollen, 10 Maart 1985

Koninklijke Hoogheid,

Het gebeurt niet iedere dag, dat een schilder een brief schrijft aan onze Koninklijke Hoogheid. Tenminste, dat neem ik aan. Ik moet zeggen, dat het mij enerzijds wel wat moeite kost, maar dat ik er anderzijds ook van geniet. Maar Uw enthousiasme over mijn plafondschildering in de koepel van paleis Noordeinde geeft mij de vrijheid, om toch wat meer over de totstand koming van de schildering uit te wijden.

Het deed mij erg goed, dat U op de receptie ter gelegenheid van de vervaardigde kunstwerken in Noordeinde, zo goed op de hoogte was van alle problemen die bij deze koepelschildering naar voren kwamen. U noemde mij zelfs een atleet in de schilderkunst. Dat is niet mis, dacht ik zo. De betrokkenheid die U heeft bij de moderne kunst, ervaar ik als uniek.

Het was ook een geweldige ervaring om zo 's nachts, moederziel alleen, in Uw paleis aan het werk te zijn. Ik kon mij 's nachts en in het week-end vaak beter concentreren dan overdag. Daar ik van aard een romanticus ben, heeft dit bij mij een zeer poëtisch beeld achtergelaten.

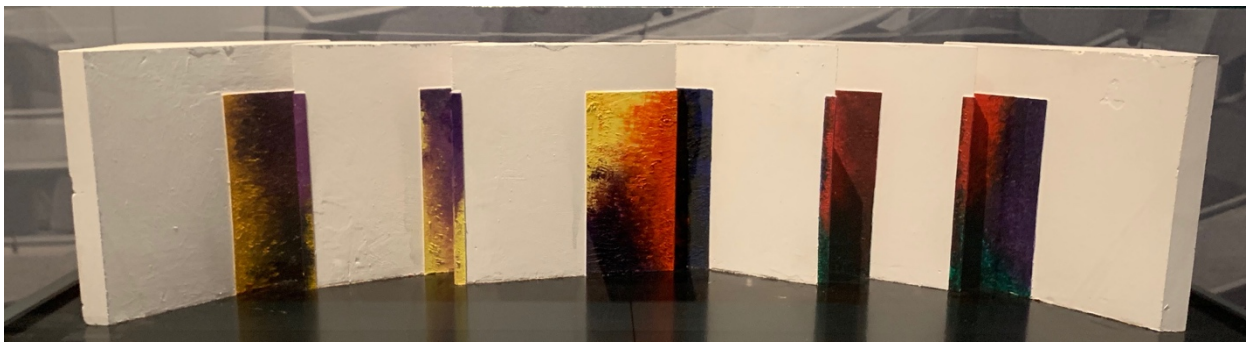
Het was soms erg sober en stil, hoog boven op de steiger, buiten de vele concerten om die ik draaide. Het gaf mij een oud klassiek gevoel om deze opdracht uit te voeren. Ik kon mij op deze momenten opeens goed voorstellen, hoe dit vroeger geweest moet zijn.

Ik had soms letterlijk het gevoel, dat ik in mijn eigen geschilderde hemel stond. Ook alle schilderkunstige vrijheid die ik daar had, gaf mij een gevoel van autonomie, zonder de relatie met de opdracht te verliezen. Het interessante van het geheel is, dat ik het nooit echt als een opdracht heb ondergaan. Ik heb dus nooit een echt ontwerp hoeven te maken, in tegenstelling tot de andere kunstenaars die voor deze opdracht uitgenodigd waren.

Afb. 12 Pagina 1 van de brief aan HKH Koningin Beatrix

Tweede Kamer der Staten-Generaal 1984-1991

Van 1984 tot 1991 werkte hij aan de schildering van de plenaire zaal van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De plenaire zaal was een nieuwbouwproject van de architect, rijksbouwmeester Pi de Bruin Hij bouwde een nieuw gebouw tegen het bestaande complex aan. In het archief bevindt zich weinig informatie over het project. Er ging een lange aanloop aan vooraf. Uit een brief d.d.1 juni 1986 aan Jean Leering, die in die tijd werkzaam was bij de Rijksgebouwendienst, blijkt dat er verschillende kunstenaars waren uitgenodigd, onder andere Peter Struycken, Armando en Auke de Vries. Van de Wint klaagde over het gebrek aan respect voor de kunstenaars, ze te degraderen tot decorateurs door hen uitnodigen in een stadium waarin alles, inclusief de kleur van de stoelen al vastlag. Van de Wint was van mening dat er alleen plaats voor hem was als er sprake zou zijn van autonome schilderkunst. *"Mijn werk vraagt om een confrontatie".*[20]
Van de Wint documenteerde zich grondig alvorens aan de slag te gaan. Op de bouwtekening van de plenaire zaal gaf hij aan wat hij in gedachten had. In zijn autobiografische notities p. 557-584 nam hij de volgende tekst op: *10 januari 1984 Studieopdracht Tweede Kamer*. Na een 'filosofische' inleiding legde hij uit, hoe hij door de architectuur direct herinnerd werd aan een project van vijftien jaar terug: verschoven driehoeken. Het werden driehoeken die uit elkaar getrokken een wand vormden. De ruimte tussen de driehoeken deed ook mee en werd ook geschilderd zodat het effect werd versterkt van de ene kleur die overliep in de andere. Om duidelijk te maken wat hij bedoelde maakte hij een maquette (Afb. 13).

Afb. 13 Maquette project Tweede Kamer. Olieverf latexverf karton gips triplex en glas, 28,5 x 108 x 32 cm. Bezit RCE.

> *"Hoe dan ook ontkomt men er niet aan om na te denken over datgene wat daar gebeurt en het is uiteindelijk toch zo dat zowel links als rechts, in politieke zin, een verlangen koestert 'naar een betere wereld', en daarom heb ik een symbool gekozen wat voor beide in filosofische betekenis waar is, ondanks dat de middelen verschillend zijn. Of de verzoening tot de werkelijkheid behoort of een illusie blijft, daar kan niemand een antwoord op geven en zal altijd onuitsprekelijk blijven".*

Uiteindelijk heeft hij zestien ontwerpen gemaakt. Een voorstel voor een plafondschildering heeft het niet gehaald.[21]
Het resultaat is een vorm van autonome schilderkunst die niet is opgedrongen door de architectuur. Nog dagelijks (maar tijdelijke niet vanwege de verbouwing van de Tweede Kamer) kunnen we de schilderingen achter de ministers zien.
Nadien heeft Van de Wint nog een voorstel voor een plafondschildering gemaakt voor het Mauritshuis.[22] Deze opdracht is echter naar Ger Lataster (1920-2012) gegaan.

[20] Brief aan Jean Leering, inv. nr. 283.
[21] Project Tweede Kamer, inv. nr. 405.
[22] Studieopdracht Mauritshuis, 1987. Inv. nr. 496.

De jaren '90

In een brief aan collega-schilder J.C.J. van der Heijden maakte hij melding van de mogelijkheid weer eens te mogen exposeren in een 'echt' Nederlands museum.[23] Welk museum dat zou zijn, werd niet vermeld. De eerstkomende tentoonstelling zou in Sonsbeek zijn, in 1993. Dat was een expositie in de buitenlucht en niet in een museumgebouw. In de brief aan Jacques van der Heijden schreef hij: *Ik heb er twintig jaar onder geleden dat ik nooit echt in een interessant museum te zien was.* Tegelijkertijd twijfelt Van de Wint of hij wel zou willen. Hij is immers op De Nollen gelukkig temidden van zijn werken. Als hij het zou doen – als hij zou worden gevraagd – zou het alleen om het geld zijn. Maar dan zou het toch lijken alsof hij zijn ziel aan Mefistoles (de duivel) had verkocht om zijn eigen paradijs te bouwen. Kortom, de dubbelheid die hem kenmerkte in zijn werk, uitte zich ook in wel / niet exposeren. Van de Wint trok ook een vergelijking tussen zijn werk en dat van Jacques van der Heijden en Joseph Beuys.

> *Jullie dromen van een verzoening in de kunst en in de wereld, waardoor het een bijzondere betekenis krijgt. Voor mij ligt dat verschillend, hoogstens in een soort paradijselijk verlangen, zo nu en dan. De werkelijkheid verwondt te sterk. Ik geloof ondanks alles in de strijd (het conflict) als basis van alle dingen, ook de schoonheid. Ik ben nooit op zoek naar verzoening of harmonie. Alles heeft voor mij een dramatische betekenis […] Soms voel ik mij verdwaald in de wereld en in mijzelf.*

Opvallend is het feit dat Van de Wint i.t.t. wat hij beweerde in de tijd van Jochem en Rudi *niet* uit was op verzoening, maar op strijd. Dat laatste was er in zijn dagelijks leven ook volop, zoals we ook kunnen zien aan de vele rechtszaken die hij voerde.[24]

Het soortelijk gewicht van de lach (Velsen 1990-1991)

Met een serieuze tentoonstelling in een 'echt' museum bedoelde Van de Wint vast niet het gymnasium in Velsen waarvoor hij werd gevraagd een kunstwerk te maken voor een tentoonstelling. Hij koos het lokaal van de klassieke talen. Hij ontwierp een grote weegschaal, met op de ene schaal een stapel klassieke boeken en op de andere schaal lood (Afb.14). De weegschaal was altijd in beweging op zoek naar balans. Het was, volgens Jacqueline van Koningsbruggen in een lezing, een kunstwerk dat typisch was voor Van de Wint.[25]

Sonsbeek 93

Ondanks zijn uitspraken niet meer te willen exposeren, kon hij niet weigeren toen hij in 1993 werd gevraagd om mee te doen aan de beeldententoonstelling in Park Sonsbeek (Arnhem) op de 8e editie. De tentoonstelling wordt onregelmatig gehouden met een tussentijd van zeven of acht jaar. De meest bekende was die van 1971, de 6e editie van Wim Beeren: *Sonsbeek buiten de perken*.

Van de Wint bereidde de tentoonstelling grondig voor. In een handgeschreven brief d.d. 4 februari 1993 van ongeveer 315 pagina's aan Valerie Smith en Jan Brand, curator c.q. redacteur van Sonsbeek 93, deed hij voorstellen en uitte hij ideeën voor de expositie.[26] De brief stond vol tekeningen en schetsen van wat hem voor ogen stond. Hij verzon geheel nieuwe beelden zoals 'de explosies', maar hij putte ook uit het arsenaal niet-uitgevoerde projecten uit voorgaande jaren. Daartoe behoorde onder andere het Prisma Project Reeuwijk, De Razende Bol, Beeld op patio (Alkmaar), De vleugel voor Soesterberg. In de catalogus werd een aantal pagina's uit de brief met transcriptie afgedrukt (p.177-197).[27] Valerie Smith stond niet toe dat de kunstwerken van tevoren in het atelier van de kunstenaars werd vervaardigd. De installaties moesten ter plekke gemaakt worden. Zij was in de eerste plaats geïnteresseerd in het maakproces.

---

[23] Brief aan J.C.J. van der Heijden n.a.v. een tentoonstelling, 16-12-1990 Inv. nr. 302.
[24] Dossiers over klacht / geschillen over kunstwerken: Inv.nr. 211,212, 213, 222, 223, 224.
[25] Inv. nr. 199-5
[26] Inv. nr. 400.
[27] Brand, Jan, Catelijne de Muynck, Valerie Smith. Sonsbeek 93. Gent: Snoeck-Ducaju & Zoon, 1993.

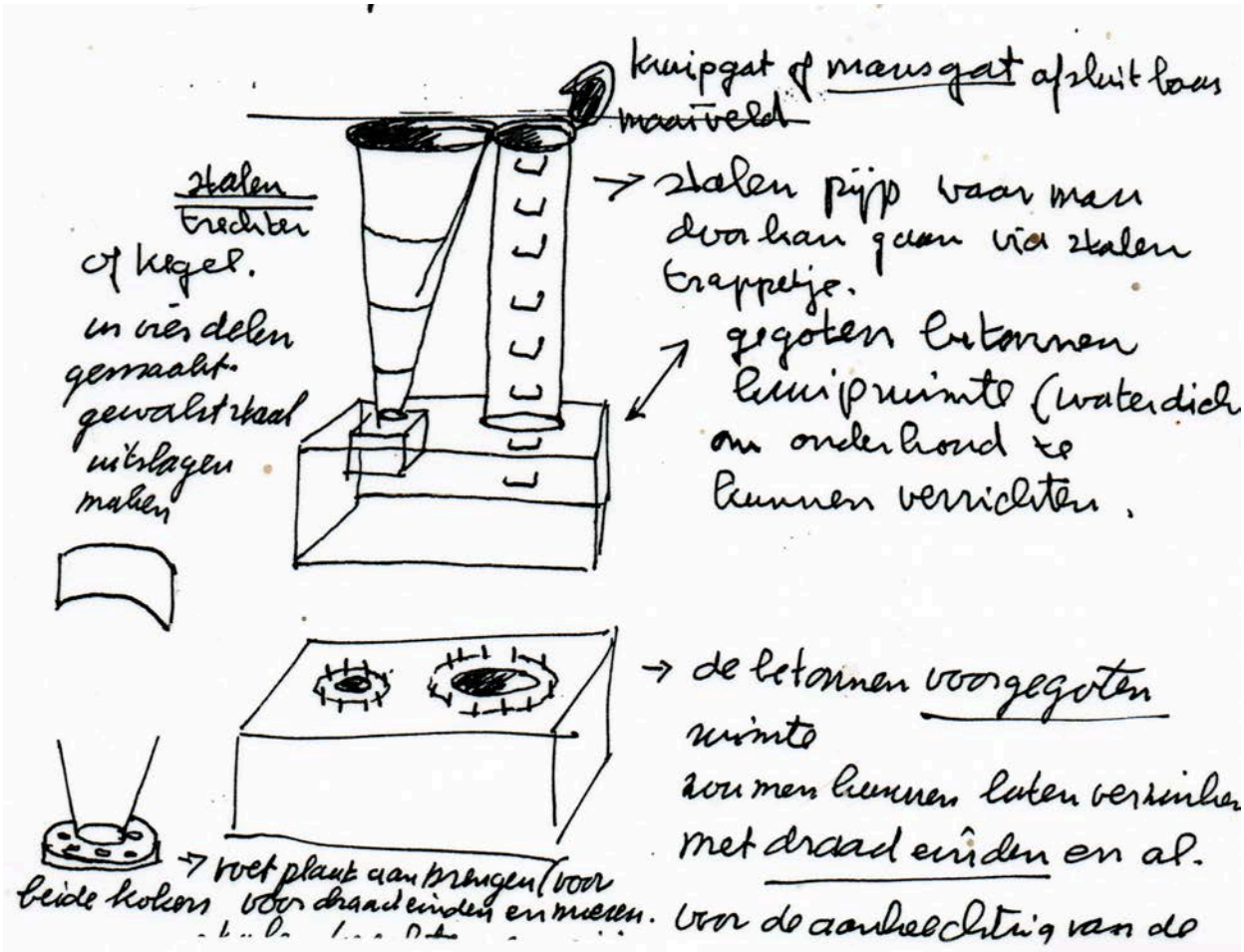
Afb. 14 Soortelijk gewicht van de lach. In de 'tent', eerst atelier later ontvangstruimte voor bezoekers.

Op drie eilandjes in het natuurgebied Meinerswijk ten zuiden van Arnhem maakte Van de Wint een aantal bouwsels die na afloop op de Nollen werden geplaatst: dat waren de twee rietkoepels van Eidolon. In de ene rietkoepel was het ‘gloeiproject’ te bewonderen. Kleine kleivormen werden omwikkeld met gloeidraad zodat zij licht gaven in het donker. Het water dat over de kleibollen werd gegoten zorgde voor gesis en stoom. In de andere rietkoepel was een prisma opgehangen dat juist voor licht in verschillende kleuren zorgde. Het prisma, het breken van het licht, heeft altijd de aandacht van Van de Wint gehad. Uit het archief blijkt dat er meerdere

'prismaprojecten' zijn geweest.[28] Het grote werk, De Propeller, komt als zelfstandig ontwerp niet voor in het archief, uitsluitend als tekening in de brief. Het enorme kunstwerk staat sinds kort op De Nollen.

> *De propellers draaien zeer langzaam. Het draaien van de propellers is een 'symbool van het vliegen' en het verlangen van de mens te 'reizen' in de ruimte! Tegelijkertijd is het een symbool van het 'machine-denken'. De machine is de mens aan één kant ter willen, als hulpmiddel, als prothese, maar wanneer de 'prothese' autonoom wordt en een zelfstandige, kunstmatige intelligentie vertoont, maakt het de mens ook 'angstig'. Deze 'vorm van gespletenheid', dit dualisme speelt hem dan op een dramatische manier parten en brengt de mens wellicht in een soort haat-liefde verhouding met zichzelf en de wereld om hem heen.*[29]

De tegenstelling was overal in het werk van Van de Wint voor Sonsbeek 93 (en daar buiten) terug te vinden. Hij speelde met vuur en water, lawaai en rust, licht en duisternis en dag en nacht.
In een van de twee rietkoepels van Eidolon bevindt zich nu "het gat in de wereld". Hiervoor heeft Van de Wint een trechtervormige buis van 5 meter en een schacht in de vloer van de bunker laten zakken die de bezoeker, als hij erin kijkt, een blik op de wereld gunt. Onder in de buis bevindt zich een beeldscherm waar altijd iets op te zien is, afhankelijk van het moment, dag of nacht. De naastgelegen schacht was bedoeld als mangat om eventueel reparaties te verrichten.

[28] Inv.nr. 450, 369, 468.
[29] Inv.nr. 400, pag. 51B.

Afb. 15 Propeller 1993 (Foto A. Jurgens 2022)

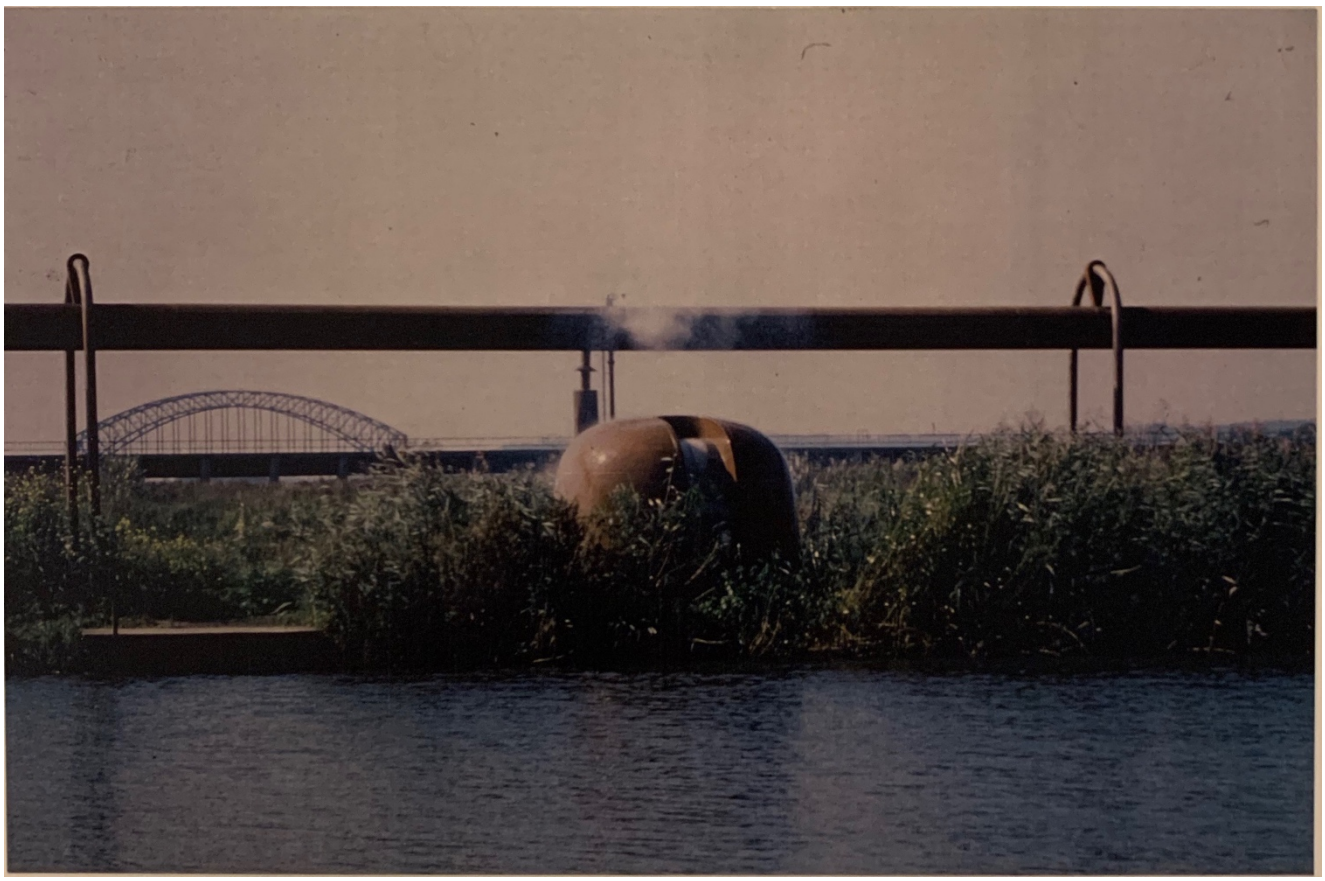
Naast deze twee grote installaties was er een werk van geringere afmetingen: een torentje van circa 4,5 meter hoogte, staand op een klein eiland. Het was opgetrokken uit stalen geperforeerde platen, op het plafond op een beeldscherm was een zonsverduistering, een eclips, te zien. Uiteraard schetste hij nog een aantal varianten hierop. Dit torentje Eclips staat nu op de Nollen op een eilandje in de grote vijver. Het is bereikbaar gemaakt door middel van een stalen dam. De situatie is bijna gelijk aan de pentekening die Van de Wint maakte in 1993. Van Eclips zijn geen ontwerptekeningen teruggevonden in het archief. Van de Wint noemde het torentje het Meinerswijkhuisje. Onder die naam was het terug te vinden in het archief.[30]
Op Sonsbeek werd ook een sterrenkijkerbol gebouwd (Afb. 17). Deze heeft een poosje op De Nollen gestaan, maar is inmiddels vergaan.

Nadat de rietkoepels op De Nollen waren geplaatst, ontwierp Van de Wint de Kelk als derde onderdeel van het complete zesdelig project. De onderaardse gang die leidde naar de Kelk hoorde ook daarbij. De Kelk werd wel het schilderijenhuisje genoemd omdat Van de Wint achter een hekwerk in de grote ruimte een schilderijtje tentoonstelde (Afb. 16). De Kelk werd gebouwd op de zgn. Napoleonbunker.

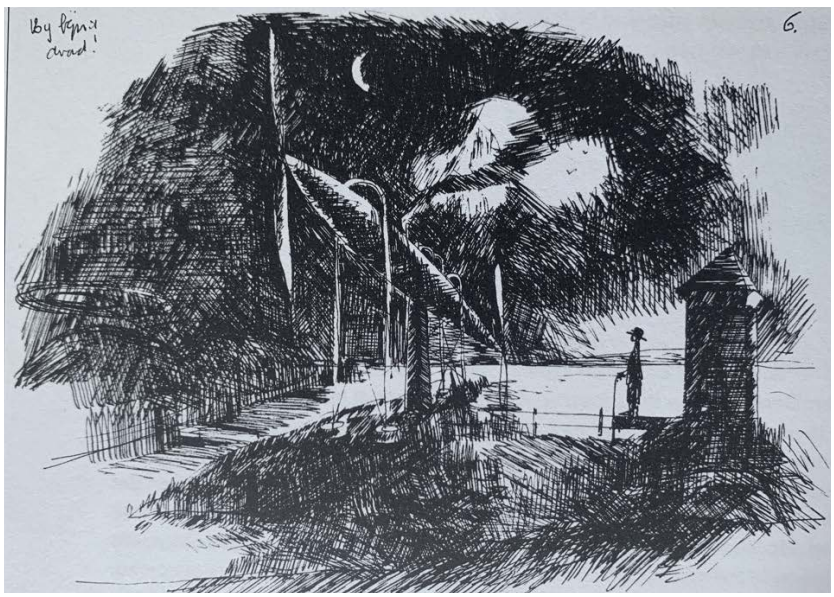
[30] Inv. nr. 365.

Afb. 16 de Kelk (fotograaf onbekend)

Afb. 17 Bol op Sonsbeek 93, er boven de Propeller, in de verte de Waalbrug. (foto uit archief)

Afb. 18 Propeller met Eclips (1993) Pentekening

Het meest ontroerende – niet uitgevoerde - ontwerp was het project V, geïnspireerd op het stokken van de adem van zijn vader, "*dus de laatste adem van mijn verwekker en vader. Op het moment dat ik het beschrijf krijg ik het alweer moeilijk mee*". Het moest een eeuwige long worden, met een rubberen figuur die zijn vader voorstelde en die werd opgeblazen door middel van een machine en weer leegliep, alsof hij ademde. (Afb. 20).

Ook zijn fascinatie voor het heelal, de sterrenhemel en de weerkaatsing van het licht kwamen tot uiting in zijn voorstellen. Een leuk detail is de 'heelalhoed', een grote ovalen hoed voorzien van lampjes met batterij (Afb. 19).

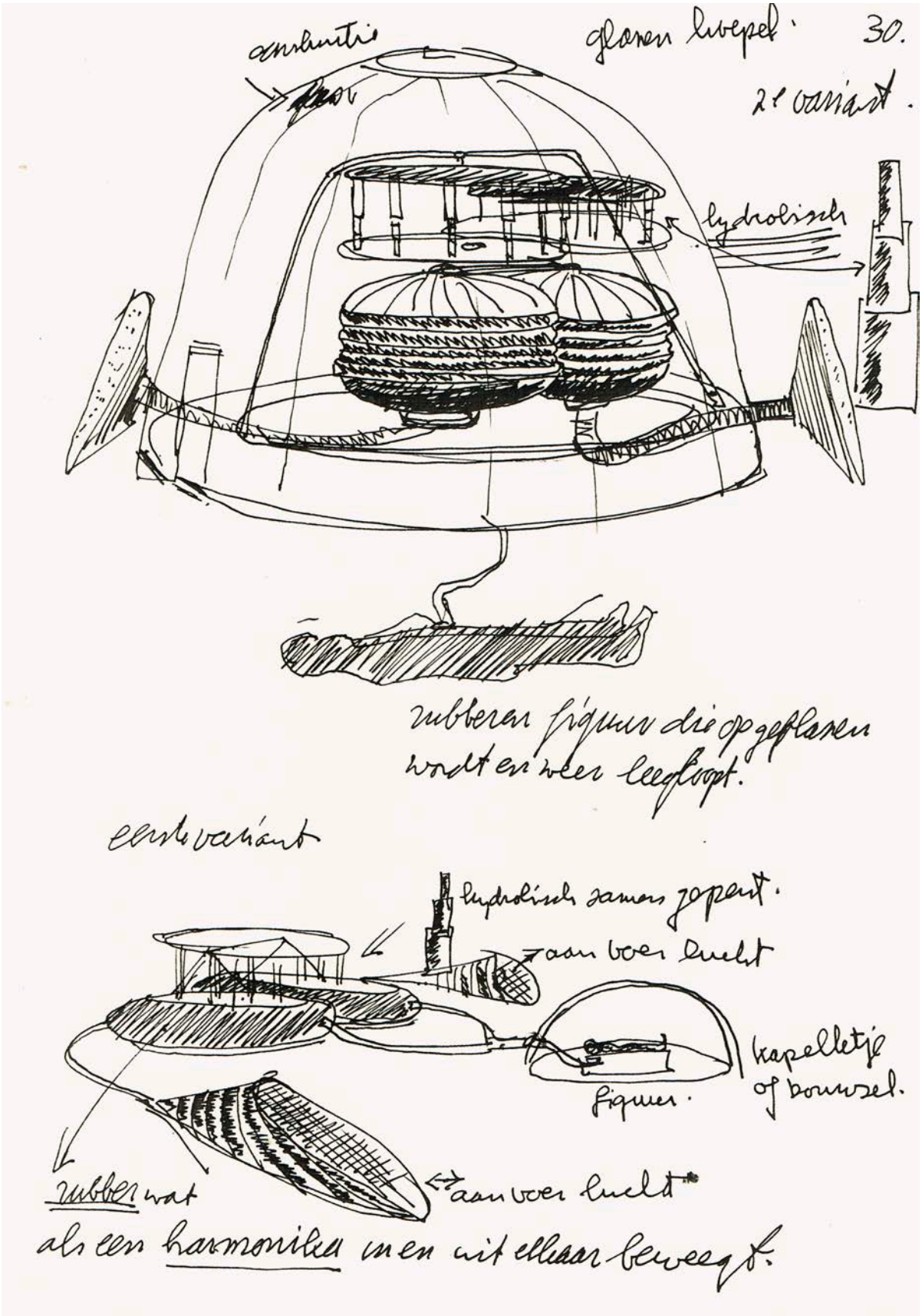
> *Als je deze opzet ben je het heelal zelf! Deze heelalhoed is speciaal gemaakt voor de 10.000ste bezoeker in Arnhem. Het is de meest goedkope reis die men kan maken door het universum. Groetjes, Van de Wint.*

Alle inspanningen van de kunstenaars ten spijt, heeft slechts een schamele 7000 bezoekers de expositie Sonsbeek 93 bezocht. In een recensie in Trouw d.d. 23 september 1993 werd de geringe opkomst geweten aan de 'arrogantie' en onervarenheid van de curator Valerie Smith.[31]

Afb. 19 De heelalhoed (1993) Litho, 4/60.

[31] Cees Straus. *Arrogantie hield publiek weg bij Sonsbeek 93*. In: Trouw, 29-09-1993.

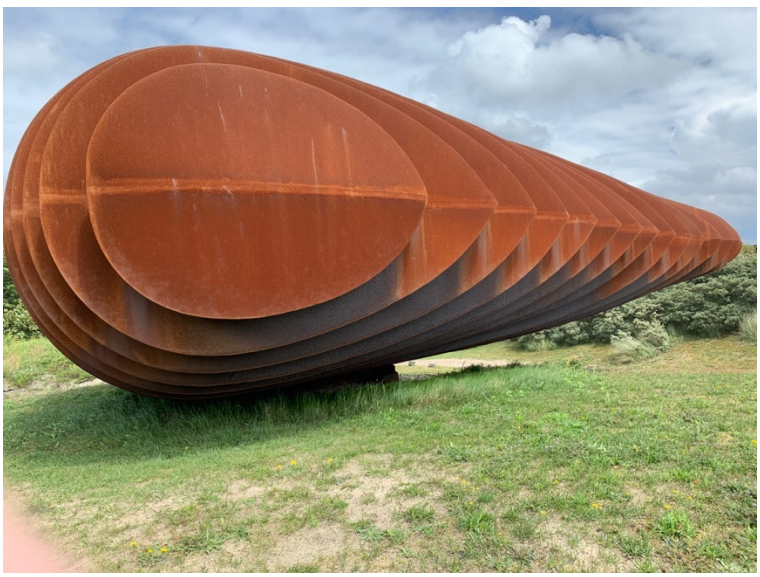
Afb. 20 Ontwerp voor een eeuwige long (1993)

2000-2006

Kröller Müller Museum 2002

In 2002 werden acht grote beelden in cortenstaal geëxposeerd in het Kröller Müller Museum, speciaal voor het museum vervaardigd op basis van ideeën die Van de Wint al langer wilde realiseren. De tentoonstelling kreeg de naam Clair Obscur. Op een enkele na hebben alle beelden en bouwsels een plekje op De Nollen gekregen (beeld 3,4,5,6). Beeld 1 werd gekocht door een particulier en beeld 7 (Hek) en 8 (View) bleven op de Hoge Veluwe in KMM. Beeld 2 (een stalen wand met een gouache in een nis) is er niet meer. In het archief is het ook niet als ontwerp teruggevonden. Van beeld 1, 5 en 6 zijn enkele ontwerpen aangetroffen in het archief.[32] Van de overige beelden werden geen ontwerpen aangetroffen. We noemen degene waarvan gegevens in het archief zijn gevonden.

Beeld 1 twee rechthoekige kaders in elkaar geplaatst, voor entree van het museum. Het buitenste deel was 7,5 x 5 x 4 m en binnenin was een tweede ruimte van 5 x 3 x 2 m met daarin een prisma van kristal. Bij de juiste lichtval door de perforaties in de huid van de beelden waren de kleuren van de regenboog te zien. (Zie Afb. 22). Beeld 1 is gekocht door een particulier, een vriend en weldoener en later ook een van de bestuursleden van de Stichting De Nollen. Van de Wint had een speciale afspraak met hem gemaakt: als Van de Wint de vervaardiging van het kunstwerk op zich nam en de mecenas de financiële middelen leverde, dan was het kunstwerk na afloop van de tentoonstelling van hem. De briefwisseling met de overeenkomst bevindt zich in het archief. [33] Het beeld werd geplaatst op het landgoed De Menthenberg. Later heeft Van de Wint in opdracht een hek rond het terras van de Menthenberg vervaardigd. Hiervan zijn een tekening en twee foto's bewaard.[34]
Beeld 5: twee schijven, delen van een ellips, (1989) 2002, cortenstaal, elk deel 4 x 4,8 x 0,6 m. De ellipsen die veel weg hebben van scheepskielen staan nu op de Nollen.
Beeld 6 ook bekend onder de naam *Harmonica* (1998-2002, cortenstaal, 4,50 x14,20 x 9,30 m) staat op De Nollen. Het reusachtige beeld is op een draaiplateau geplaatst en met een klein zetje draait het rond op de wind. In 2013 de *Harmonica* in elkaar gezet en draaiend gemaakt (Afb. 21).

Afb. 21 Harmonica (foto A. Jurgens 2019)

[32] Inv. nr. 468.
[33] Inv. nr. 161.
[34] Inv. nr. 612.

Afb. 22 Beeld 1 op Kröller Müller 2002 (fotograaf onbekend)

Naast de beelden waren er ook verwante tekeningen in het Prentenkabinet te zien. Een deel van de tekeningen is door het KMM gekocht. Dat verklaart wellicht waarom er geen tekeningen in het archief zijn gevonden.
Evert van Straaten, de directeur van het Kröller Müller Museum van 1990 tot 2012 was een warm pleitbezorger voor de kunst van Van de Wint. Hij kocht twee werken uit de tentoonstelling Clair Obscur aan (beeld 7, het Hek en View). Hij opende op 29 juni 2002 de tentoonstelling met een lezing.[35]
Ter gelegenheid van de tentoonstelling in het Kröller Müller Museum verscheen er bij Uitgeverij SUN een monografie: *R.W. van de Wint, schilder, beeldhouwer, bouwer.* De monografie die tegelijkertijd bedoeld was als catalogus bij de tentoonstelling was geschreven door zijn assistente, de kunsthistorica Jacqueline van Koningsbruggen. In het archief bevinden zich de conceptversies en de commentaren van onder andere de criticus Cor Blok die het manuscript had bestudeerd.[36] Duidelijk is de hand van Van de Wint te herkennen in de teksten. Hier en daar wordt geciteerd uit de egodocumenten, de herinneringen, de ideeën en filosofieën van Van de Wint die hij in 1985 -1986 op papier had gezet.[37] Het boek werd rijk geïllustreerd met afbeeldingen. Het eerste exemplaar werd aangeboden aan de voorzitter van de Stichting De Nollen, de heer Ritsema. Daarvan bevindt zich een foto in het archief.

[35] Lezing op CD-ROM AV04.
[36] Inv. nr. 295.
[37] Inv. nr. 267.

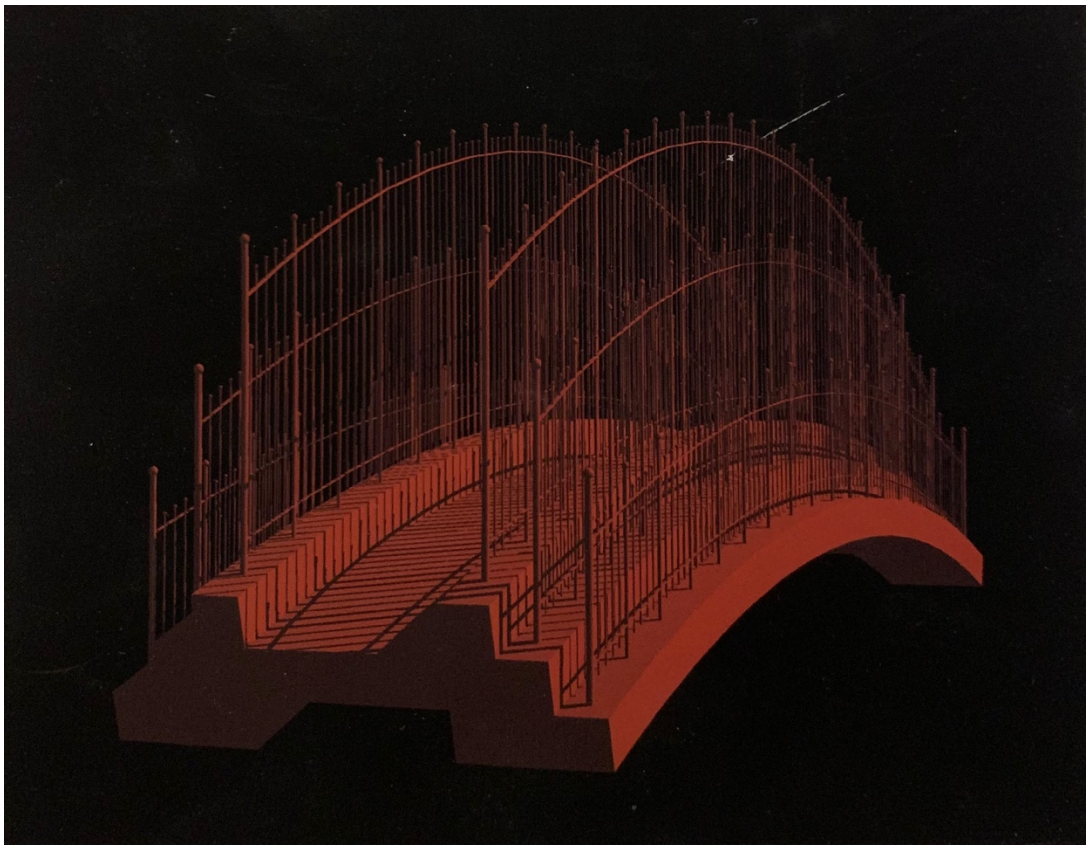
Duinpark 2003

In 2003 kreeg Van de Wint een grote opdracht van de Woonstichting Den Helder voor de aankleding van de vernieuwde wijk Duinpark. Hij ontwierp lantaarnpalen in twee maten en drie voetgangersbruggen (Afb. 23). Een ontwerp voor een hek om de kerk werd niet gehonoreerd.[38] Van de Wint heeft heel veel tekeningen voor Duinpark nagelaten, ook van prullenbakken, bushokjes en bankjes. Deze zijn niet uitgevoerd. Voor het eerst treffen we nu ook 3-D ontwerpen aan: de computer met designprogrammatuur heeft zijn intrede gedaan (Afb. 24).
Tot op de dag van vandaag kan de R.W. van de Wint BV nog lantarenpalen leveren.

Afb. 23 Brug en Lantarenpaal Duinpark (foto A.Jurgens 2022)

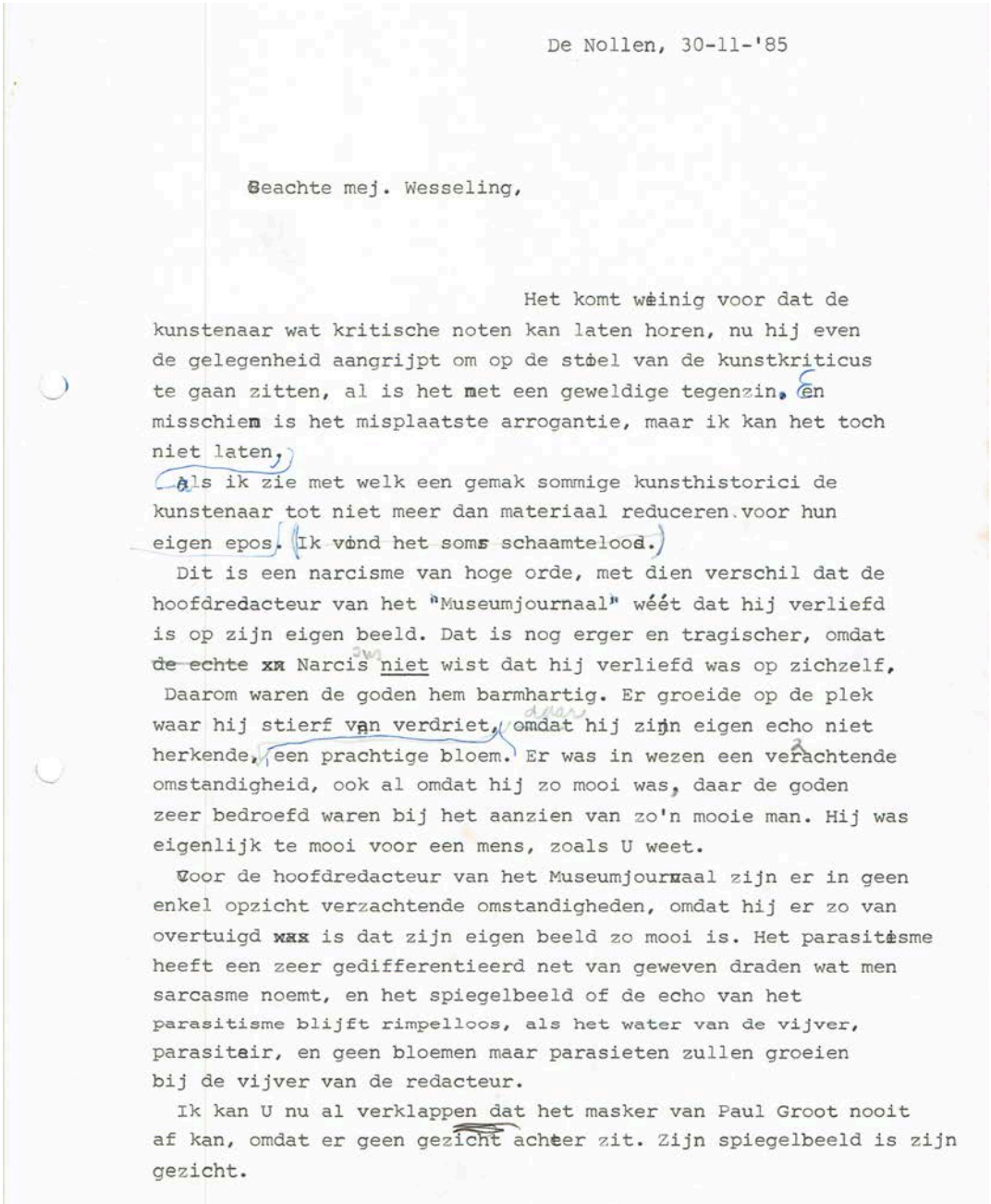
[38] Inv. nr. 409 t/m 413.

Afb. 24 3-D ontwerp brug

Correspondentie

In het archief van de kunstenaar troffen we honderden brieven aan. Er springt er één uit die we al hebben besproken: de 315 pagina's tellende handgeschreven brief aan de curator van Sonsbeek 93, Valerie Smith en haar redacteur Jan Brands. In de reeks brieven aan bekende personen (inv. nr. 289 t/m 308, geordend A t/m Z, 1975-1985) vinden we brieven aan en van museumdirecteuren, critici, kunstenaars, opdrachtgevers, mecenassen, kunstkopers, politici en andere bekende Nederlanders uit de wereld van kunst en cultuur. Voor een dyslecticus zoals hij zichzelf kwalificeerde, schreef hij veel en goed. Hij kon zich uitstekend uitdrukken en nam geen blad voor de mond. Hij schroomde niet een museumdirecteur, bijvoorbeeld Edy de Wilde van het Stedelijk Museum Amsterdam, uit te leggen waarom zijn zeegezichten wel moderne kunst waren. Of de bekende galeriehoudster Riekje Zwart te verwijten dat ze wel werk van Schoonhoven wilde exposeren en het zijne niet. Hij complimenteerde collega's en wisselde van gedachten met critici over kunst, filosofie en natuurlijk over zijn droom: De Nollen. Hij schuwde hierbij niet om zijn diepste gevoelens te tonen. Over het algemeen zijn het persoonlijke brieven. Deze brieven waren op alfabet geordend. We hebben in de volgorde geen wijzigingen aangebracht.

De Nollen, 30-11-'85

Geachte mej. Wesseling,

Het komt weinig voor dat de kunstenaar wat kritische noten kan laten horen, nu hij even de gelegenheid aangrijpt om op de stoel van de kunstkriticus te gaan zitten, al is het met een geweldige tegenzin. En misschien is het misplaatste arrogantie, maar ik kan het toch niet laten.

Als ik zie met welk een gemak sommige kunsthistorici de kunstenaar tot niet meer dan materiaal reduceren voor hun eigen epos. Ik vond het soms schaamteloos.

Dit is een narcisme van hoge orde, met dien verschil dat de hoofdredacteur van het "Museumjournaal" wéét dat hij verliefd is op zijn eigen beeld. Dat is nog erger en tragischer, omdat de echte Narcis niet wist dat hij verliefd was op zichzelf. Daarom waren de goden hem barmhartig. Er groeide op de plek waar hij stierf van verdriet, omdat hij zijn eigen echo niet herkende, een prachtige bloem. Er was in wezen een verachtende omstandigheid, ook al omdat hij zo mooi was, daar de goden zeer bedroefd waren bij het aanzien van zo'n mooie man. Hij was eigenlijk te mooi voor een mens, zoals U weet.

Voor de hoofdredacteur van het Museumjournaal zijn er in geen enkel opzicht verzachtende omstandigheden, omdat hij er zo van overtuigd is dat zijn eigen beeld zo mooi is. Het parasitisme heeft een zeer gedifferentieerd net van geweven draden wat men sarcasme noemt, en het spiegelbeeld of de echo van het parasitisme blijft rimpelloos, als het water van de vijver, parasitair, en geen bloemen maar parasieten zullen groeien bij de vijver van de redacteur.

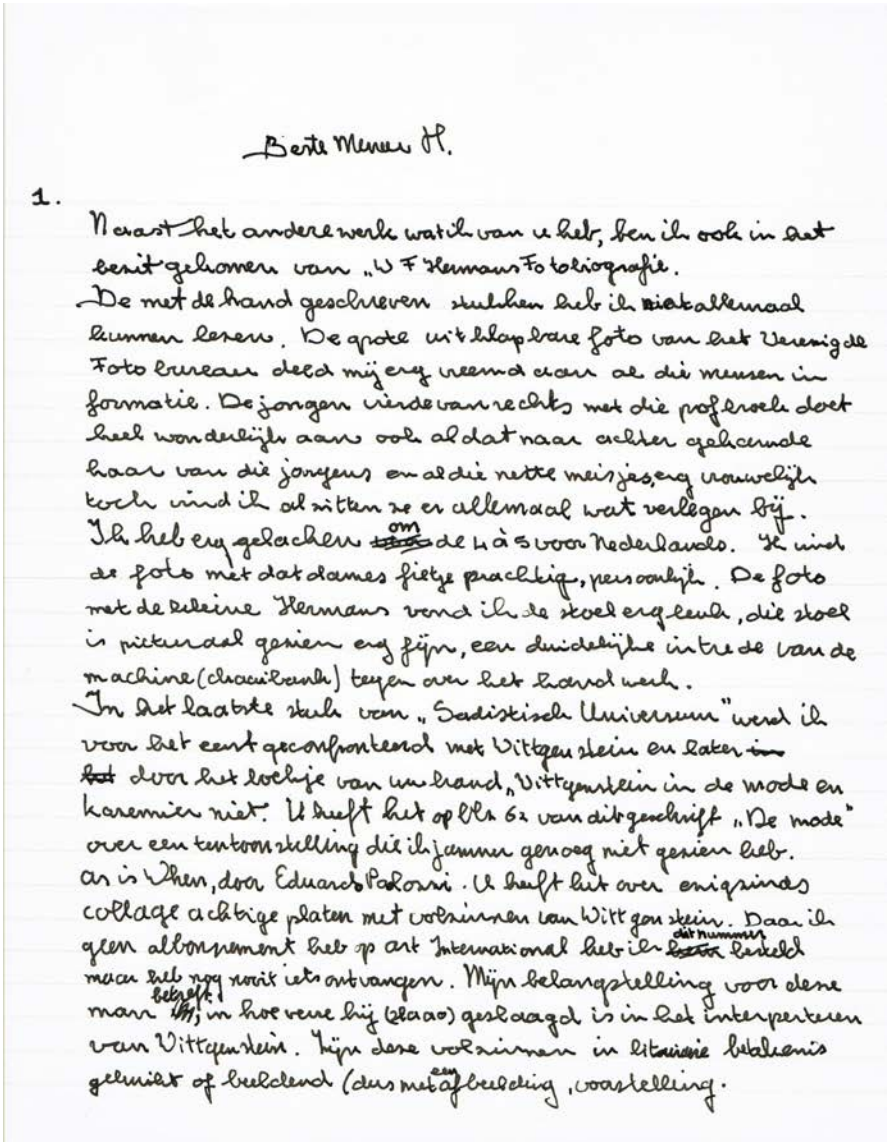
Ik kan U nu al verklappen dat het masker van Paul Groot nooit af kan, omdat er geen gezicht achter zit. Zijn spiegelbeeld is zijn gezicht.

Afb. 25 Eerste bladzijde uit een brief van 6 pagina's aan Janneke Wesseling (1985). Inv. nr. 308

In de reeks zakelijke en persoonlijke brieven 1968-2006 bevinden zich naast de brieven in het net, meestal getypt, ook handgeschreven kladbrieven met doorhalingen en verbeteringen. Deze brieven gaan over zaken, problemen met projecten, betalingen en instanties, verzoeken om deelname aan veilingen voor een goed doel, uitnodigingen voor bezoeken aan tentoonstellingen enz. Deze brieven zijn door ons op datum gelegd.[39] Een bijzondere brief van acht pagina's was gericht aan de schrijver W.F. Hermans (1970). Hij schreef Hermans naar aanleiding van diens "fotobiografie" die net was uitgekomen. De nog jonge Rudi besprak enkele foto's uit de biografie en ging dan over op

[39] Inv. nr. 284.

Wittgenstein die door Hermans werd beschreven in *Sadistisch Universum* (1964) en in *Wittgenstein in de mode* (1967). Van de Wint deelde met Hermans diens bewondering voor de filosoof. De volgende zeven pagina's gingen alleen over Van de Wint zelf, welke kunst hij mooi vond en wat hij tot op dat moment had geschilderd. Ondanks dat hij zijn uiterste best had gedaan om netjes te schrijven heeft Van de Wint er geen antwoord op gekregen. Of heeft hij de brief niet verstuurd?
De brieven zijn waardevol voor een biograaf. Samen met de notities geven zij een beeld van de gedachten en ideeën van R.W. van de Wint, een beeld van hoe hij in het leven stond en welke zaken hij belangrijk vond.

Beste Meneer H.

1.

Naast het andere werk wat ik van u heb, ben ik ook in het bezit gekomen van „W F Hermans Fotobiografie".
De met de hand geschreven stukken heb ik niet allemaal kunnen lezen. De grote uitklapbare foto van het Verenigde Foto bureau deed mij erg vreemd aan de die mensen in formatie. De jongen rinde van rechts met die profielen doet heel wonderlijk aan ook al dat naar achter gekamde haar van die jongens en al die rette meisjes, erg vouwelijk toch vind ik al zitten ze er allemaal wat verlegen bij.
Ik heb erg gelachen om de à's voor Nederlands. Ik vind de foto met dat dames fietje prachtig, persoonlijk. De foto met de kleine Hermans vond ik de stoel erg leuk, die stoel is pictoraal gezien erg fijn, een duidelijke intre de van de machine (draaibank) tegen over het handwerk.
In het laatste stuk van „Sadistisch Universum" werd ik voor het eerst geconfronteerd met Wittgenstein en later in het door het boekje van uw hand „Wittgenstein in de mode en karemiet niet. U heeft het op blz 62 van dit geschrift „De mode" over een tentoonstelling die ik jammer genoeg niet gezien heb. Als is Wien, door Eduardo Paloni. U heeft het over enigzins collage achtige platen met portretten van Wittgenstein. Daar ik geen abonnement heb op art International heb ik dat nummer bericht kan heb nog nooit iets ontvangen. Mijn belangstelling voor deze man bekijk in hoe verre hij (zo ook) geslaagd is in het interpreteren van Wittgenstein. Hijn deze portretten in literaire beschrijvenis gelijkt of beeldend (dus met een afbeelding, voorstelling.

Afb. 26 Pagina 1 uit een brief van 7 pagina's aan W.F. Hermans (1970)

De Nollen. Ontstaansgeschiedenis

> *De interesse om mijn 'bouwsels' in het landschap te zetten is ontstaan uit de belangstelling die ik toen had voor oude klassieke tuinen. In deze tuinen trof men soms 'kapelachtige bouwsels' aan, die toentertijd mijn aandacht hadden. Maar er bestaan bijna geen oude romantische tuinen meer, vandaar mijn belangstelling voor dit stukje terrein, wat niet uitblinkt in schoonheid, maar wat mij de mogelijkheid geeft om een oud klassiek gegeven uit de traditie van de schilderkunst uit te voeren en waar het experiment voorop staat, Het is niet meer dan een restje vergeten land in een troosteloze stadsplanologie*.

In 1981 besloot hij om daar, op dat stukje troosteloze grond, zijn droom te verwezenlijken. Hij stopte met exposeren en met wedijveren met andere kunstenaars om de roem, de eer én het geld, stapte uit de kunstwereld en ging zijn droom najagen.

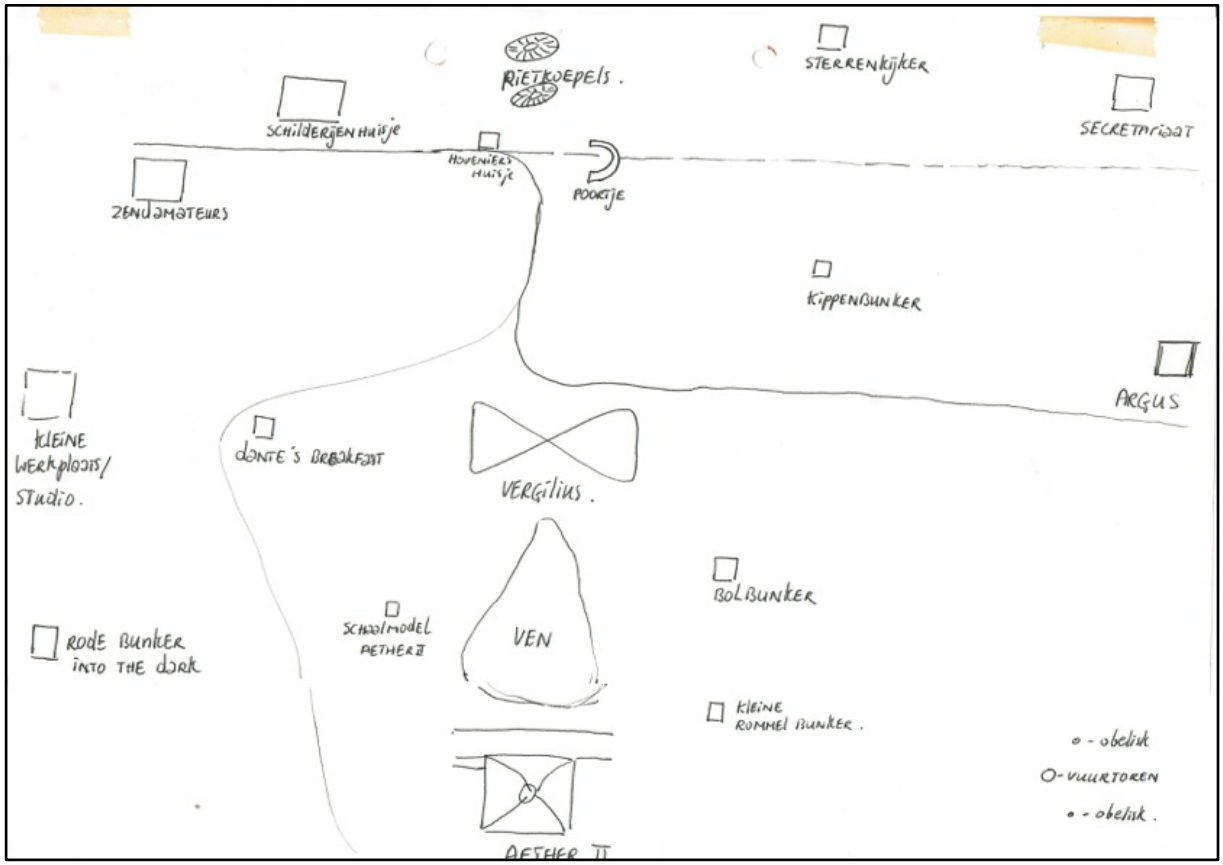
"De keuze om niet langer meer mee te doen in het internationale kunstgebeuren, was gebaseerd op de gedachte dat je als schilder voor je eigen droom moet kiezen" (p.17).[40]

Het duingebied stond vol met bunkers, er was een vuilstort en het terrein werd gebruikt als crossbaan en de brandweer hield er brandoefeningen. Aan de rand huisden twee 'bewoners': de radiozendamateurs (VRZA) en de scouts. Deze clubs zijn op den duur door Van de Wint en de Stichting uitgekocht en de bunker werd vrijgegeven (1998-2012).[41]

Het project De Nollen in een duingebied in Den Helder Zuid was zijn schilderkunstig project in optima forma. Niet alleen de bouwsels en beelden, ook het landschap van de Nollen was bedoeld als een kunstwerk[42]. De paden, de vijvers en de beplanting vormden een schilderij; het gras werd op een 'schilderkunstige wijze' gemaaid, de roodbruine zuring kleurden bij de cortenstalen beelden *De Schijven* en *De Krul;* de *Vuurtoren* werd weerspiegeld in de vijver. Liggend voor een 'konijnenhol' (*Kleine poort*) kreeg de bezoeker een perfecte blik hierop gepresenteerd. Zo was het bedoeld en zo is het nu nog.

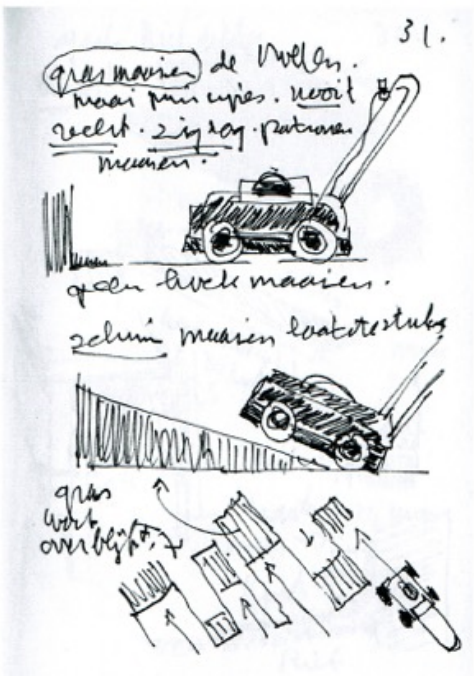
In het begin had Van de Wint veel te maken met pesterijen, diefstal en vernielingen. Hij liet zich er niet door ontmoedigen en ging door met het vormgeven van het landschap door het afgraven van de bunkers, het graven van vijvers en het aanleggen van paden. Op een bestaande kaart tekende hij zijn plannen in.
Hoewel in het Nollenbulletin uit 1982 staat vermeld dat de Stichting de grond 'om niet' had verkregen, is er drie jaar later toch sprake van een vergoeding.[43] Over de waarde van de grond en de vergoeding door de Stichting bevinden zich twee brieven van de gemeente in het archief. In 1985 bepaalde Het Grondbedrijf van de Gemeente Den Helder de prijs op fl.181.571,90. Met de rente daarbij opgeteld kwam het totaalbedrag op bijna fl. 300.000. Dat was een bedrag dat de Stichting niet kon opbrengen. Daarop werd besloten de grond te pachten. In 1989 besluit de gemeente tot uitgifte in erfpacht van het gebied en in 1992 ligt er dan een akte. De erfpacht bedroeg fl. 10.000 per jaar.[44] In 1999 verzocht de Stichting om de erfpacht te verlagen tot fl. 1,- . De gemeente ging daar echter niet in mee.

[40] Inv. nr. 267-1.
[41] Inv. nr. 219.
[42] Inv. nr. 63.
[43] Nollenbulletin 1982, pagina 3.
[44] Inv. nr. 32, 34, 41.

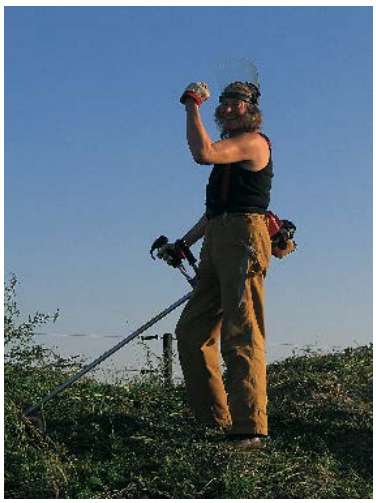

Afb. 27 De Nollen omstreeks 1985?

Het landschapsbeheer werd grotendeels door Ruud van de Wint zelf gedaan. Hij voelde zich een tuinier. Voor zijn medewerkers die ook meehielpen met het maaien, had hij instructies opgesteld.

Afb. 28 R.W. van de Wint: Instructies voor het maaien

Afb. 29 Ruud aan het maaien met de handmaaier (fotograaf onbekend)

Stichting De Nollen

De Nollen was een levenshouding van Van de Wint. Hij was bouwer, schilder, natuurbeheerder, tuinman en daarbij ook nog dierverzorger. De tien honden, Duitse doggen met klinkende namen als Dante, Joseph, Rothko, de (Tinker)paarden en de pony's waren ook onderdeel van het schilderkunstig project. Afgezien van het feit dat hij erg van dieren hield, hadden ze ook een functie. Hij was daarbij nog vader, echtgenoot , werkgever, 'baas' en opdrachtgever. Zijn zoons, vrouw en werknemers (ambachtslieden en assistenten) maakten nog net geen deel uit van het schilderkunstig aspect van het project.
Het was 'zijn' project en hij wilde alles bepalen tot in de kleinste details. Hij voorzag dat de omgeving of de geldschieters wellicht eisen zouden gaan stellen. Daarom had hij in de Statuten laten opnemen dat het zijn bedoeling was ook andere kunstenaars te laten deelnemen.[45] Maar híj bepaalde wie dat zouden zijn. De enigen die in aanmerking kwamen waren Armando (1929-2018) en J.C.J. (Jacques) van der Heijden (1928-2012), kunstenaars met wie hij een relatie onderhield via het werk en die pasten in zijn filosofie.[46] Uiteindelijk hebben deze twee nooit deelgenomen. We hebben in het archief wel brieven, maar geen uitnodigingen aan beide kunstenaars teruggevonden.

De stichting was primair opgericht om de uitvoering en de exploitatie van het schilderkunstig project van Rudi van de Wint in het duingebied "De Nollen" te Den Helder te helpen bevorderen en te begeleiden. De artistieke verantwoordelijkheid lag bij de kunstenaar. De stichting spande zich in om geldmiddelen te verwerven, door subsidies, donaties, legaten en schenkingen. Er bevindt zich een indrukwekkende reeks subsidieaanvragen en -toekenningen in het archief (rubriek A 3.2). Een van de eerste gesubsidieerde projecten was de bouw van Aether. In totaal ruim 110.000 gulden aan subsidies werden door het Prins Bernard (Cultuur)fonds, De Gemeente Den Helder, De Provincie Noord-Holland en het Anjerfonds geschonken in de jaren 1981-1983. In de jaren daarna werd voor Vergilius fl. 355.000 opgehaald (1983-1991). Voor de Tent / atelier stelde WVC een ton beschikbaar en voor een kleiner project Fort aan de Drecht ten behoeve van de bouw van twee obelisken, een witte en een zwarte, een bedrag van fl. 15.000. De kunstenaar zelf investeerde ook eigen geld, te weten fl. 10.000 in de obelisken, fl. 60.000 in het dagverblijf en fl. 20.000 in materiaal en opslag.[47] Er gingen dus serieuze bedragen om in de vervaardiging van de 'schilderkunstige projecten'.

De Stichting De Nollen werd opgericht in 1981. Sinds 1978 was er al een *Werkgroep Schilderkunstig project De Nollen*.[48] Deze werkgroep bestond uit de leden: Hr. F.J.J.M. Haks, directeur van het Groninger Museum en Hr. E.J. van Straaten van Museum Kröller Müller. De eerste secretaris was de heer G.A.F. de Vroome, cultureel ambtenaar. Verder behoorden tot het bestuur de dames T.M. Jansen, L.A. Nijhuis en de heren P.W. Vroege, L.J. de Ruiter, H.K.F. Ankerman, P. Cleveringa en C.L. Verkerk. In 1981 ging de werkgroep op in de Stichting De Nollen. De bestuursleden bleven dezelfde. Ruud van de Wint maakte initieel geen deel uit van het bestuur tot hij in 1989 op de lijst bestuursleden verscheen. Op 20 november 1981 werd de Stichting ingeschreven in de Kamer van Koophandel onder nummer S 239067.[49]

De eerste bouwsels: Aether (1981-1995)

De kiem voor zijn grote project werd in 1981 gelegd met het ontwerp van Aether I, een bouwwerk bovenop een van de vele bunkers. In het archief bevinden zich de 'restanten' van het idee: Twee tekeningen met details voor

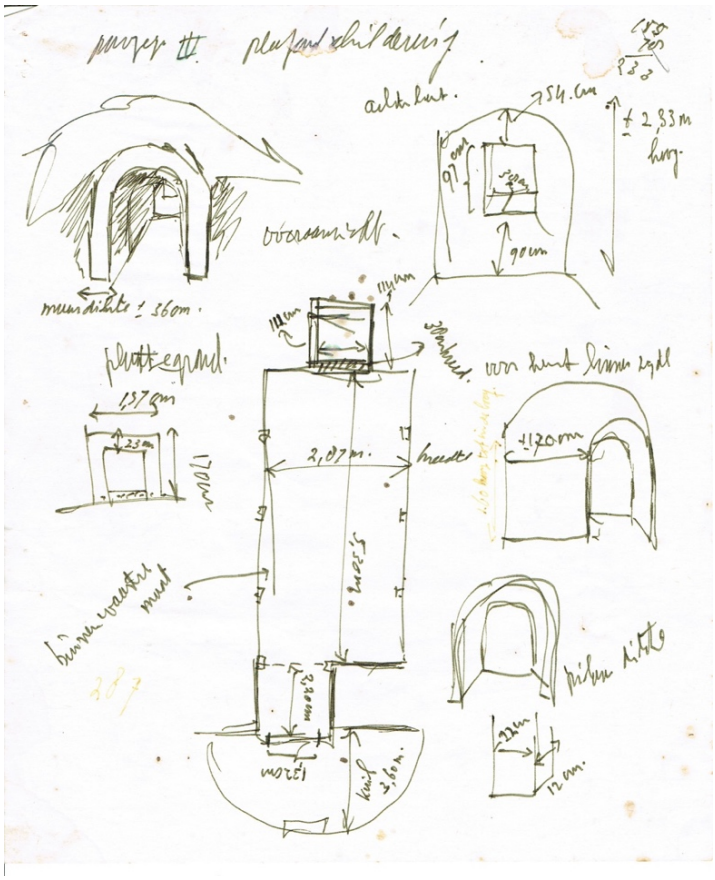
[45] Dit staat niet in de Statuten van de oprichting in 1981. Daar staat in artikel 3 lid 2: De artistieke verantwoordelijkheid van het project berust bij de kunstenaar R.W. van de Wint. Over eventuele samenwerking met andere kunstenaars wordt niet gesproken. De statuten zijn gewijzigd in 2004, 2006, 2007en 2017. De bovengenoemde uitspraak is van 1985, dus Van de Wint doelde op de statuten van 1981. Notities p. 5 Inv. nr. 267.
[46] In het archief bevinden zich brieven aan Jacques van der Heijden en Armando. Inv. nr. 302 resp. 289.
[47] Welk dagverblijf bedoeld wordt, is niet gebleken uit het archief.
[48] Inv. nr. 218.
[49] Inv. nr. 51.

Aether I, negen plattegronden, vijf blaadjes A4 met maten, drie bladen A3 met details en maten en één beeld, tekening op schutblad. De meeste documenten in dit dossier bevinden zich in slechte staat. [50]

Aether I werd vanaf 1995 door Aether II opgevolgd. Uit 1994 dateren 37 tekeningen en ontwerpen voor Aether II en een ondergronds gangenstelsel (7 p. tekeningen gangenstelsel). Het project werd uitgevoerd in opdracht van de stichting De Nollen, die daarvoor 100.000 gulden beschikbaar stelde, verkregen uit een subsidie van het Prins Bernard Cultuurfonds en andere fondsen (zie hierboven). Aanvankelijk was Aether bedoeld als ruimte om schilderijen te exposeren. De koepel werd er pas later opgezet.[51]

De binnenzijde van Aether II bereik je door een donkere gang aan het eind waarvan een trap je naar boven leidt naar het licht in de koepel. Het effect is oogverblindend. In het dak is een opening, net als in het Pantheon in Rome. Het oog is echter afgedekt met glas. De schildering is geheel in ultramarijn, kobalt en wit uitgevoerd en is in elk jaargetijde en moment van de dag verschillend. Door de kleinere gaten die als constellaties van sterrenbeelden zijn samengesteld vallen lichtbundels die door lenzen divergeren. De natuur, de stand van de zon ten opzichte van de aarde, vormen het uitgangspunt van de schildering.

> *Ik leef dus eigenlijk mijn schilderijen. Daarom horen ze ook eigenlijk niet in het museum. Maar ze zullen later een overblijfsel zijn van een filosofie*.[52]

Afb. 30 Aether I (tekening uit archief)

[50] Inv. nr. 359.
[51] Inv. nr. 360.
[52] *Notities over het bouwen*. Dec. 1983 Inv. nr. 267 (deel I, p.3).

Afb. 31 Binnenzijde Aether II met op de foto rechts de archiefbewerksters Gemma (l) en Annemieke(r)

Vergilius

Zijn grootste project op de Nollen was Vergilius, ook wel het Vlinderproject genoemd. Ook gemeten naar de omvang van het archief. Het enorme bouwwerk vergde bijna 20 jaar vanaf de eerste tekening in 1979 tot de laatste schildering in 1998.[53]

Vergilius was voor Van de Wint het symbool van de rede en daarmee ook van zijn vader: een redelijke verstandelijke man die niet kon geloven in een leven na de dood. Hij verdedigde de keuze voor de naam Vergilius voor zijn 'vlinderproject 'als volgt:

> *De keuze Vergilius voor de naam van mijn project ligt ook besloten in mijn eigen relatie tot het leven en bevestigt een voor mij persoonlijk paradoxaal gevoel van het niet kunnen geloven, maar ontvouwt tegelijkertijd een geweldig verlangen naar het religieuze, het hogere en het sacrale. Ook het verlangen hiernaar, naar wat niet vervuld wordt, doordat het geblokkeerd is door het verstand, de rede, en wat ook in het algemeen geldt voor de verstandelijke mens in onze Westerse maatschappij, geeft een 'sacraal' gevoel".[54] (p.129)*

[53] Inv. nr. 391.

[54] *Vergilius. Het symbool van Vergilius in relatie tot mijn werk, mijn jeugd en de kunstgeschiedenis*. 3 januari 1986 Inv. nr. 267 (Deel I, p. 128 e.v., citaat p. 129).

Afb. 32 Schildering in Vergilius (foto A.Jurgens 2019)

De bunkers die in de jeugd van Van de Wint nog in de duinen van Den Helder-Huisduinen lagen en waarin hij samen met zijn broer "verdwaalde" vormden een levenslange obsessie. Hij schreef er uitgebreid over in zijn notities uit 1985 (p.129-165) waarbij hij ook vele foto's opnam van Franse bunkers en van graffiti.

> *De betongeledingen van het bouwwerk [Vergilius] zijn een associatie met die tijd, de oorlog, de inferno's, de werkelijkheid. Zijn tegendeel, het verlangen, kan gestalte krijgen door de broosheid en de kwetsbaarheid van de kunst. Alleen in de kunst is de verzoening mogelijk die in de werkelijkheid een illusie blijft. En in de kunst is de verlossing een* ***vergezicht****.*

De eerste tekeningen in het archief van Vergilius dateren van 1980. Het zijn zeven schetsontwerpen. Vergilius is gebouwd als een bunker, in beton onder de grond geheel bedekt met zand. Het heeft nog jaren geduurd voordat het dak erop geplaatst werd. Nadat het bouwwerk was 'begraven' onder het zand, werden de taluds beplant met helmgras. Daarvan is in het archief een filmpje opgedoken.[55]
Dat Van de Wint de veiligheid van de bezoekers én zijn schilderingen in acht nam, blijkt uit een onderzoek dat hij liet verrichten door TNO in 1989 naar de dakconstructie.[56]
Over de schilderingen in Vergilius zijn geen archiefstukken teruggevonden. De bouw van Vergilius kostte veel geld. WVC droeg fl. 120.000 bij.

[55] AV01, 1988. DVD, duur 8 minuten.
[56] Inv. nr. 391.

De Stichting kweet zich goed van haar taak. Het aantal subsidies voor de projecten was aanzienlijk en indrukwekkend. Bij alle bekende fondsen en bij de gemeente Den Helder had de Stichting succes en werden velen tonnen binnengehaald. Dat was ook nodig want de projecten van Van de Wint kostten veel geld.

Werkwijze

Hoe verliep het proces van idee tot uitvoering? Het officiële traject verschilde per project.
Aan de hand van de archiefstukken over de vervaardiging van kunstwerken kunnen we in grote lijnen het verloop volgen. Deze stukken zeggen ons ook iets over de persoonlijke verhoudingen tussen Van de Wint en het bestuur van de Stichting. Met de meeste van de bestuursleden heeft Van de Wint altijd een warme band onderhouden hetgeen af te leiden is uit correspondentie.

De volgende constructie werd gehanteerd: Van de Wint had een idee in zijn hoofd voor een bouwsel of beeld voor De Nollen en legde dat het stichtingsbestuur voor. Vervolgens verzocht de stichting Van de Wint om een offerte voor de bouw ervan. Het opstellen van een offerte was geen sinecure daar alle partijen, aannemers, onderaannemers, toeleveranciers en andere betrokkenen informatie moesten aanleveren. In het archief vonden we verschillende offertes van Van de Wint gericht aan de stichting, soms ingebonden tot keurige boekjes, dikwijls ook op losse vellen.[57] Op basis van de offerte vroeg het stichtingsbestuur subsidie aan bij verschillende fondsen en instanties. Met dat proces gingen ook vaak vele maanden heen. In het begin van de jaren 80-90 was het nog mogelijk om ministers of hoge ambtenaren rechtstreeks te benaderen met het verzoek om subsidie, echter in de loop van de jaren 90 werden de lijnen langer en complexer.
Of Van de Wint wachtte met bouwen totdat de subsidie daadwerkelijk binnen was, kunnen we niet afleiden uit de stukken. Van de meeste ontwerpen bestaan vele versies. Na de opdracht van de stichting aan Van de Wint kon hij officieel aan de slag. Het vervaardigingsproces liep meestal verder geheel via Van de Wint, zowel de uitbesteding van bepaalde werkzaamheden als de betalingen voor de verrichtte werkzaamheden zoals het perforeren of walsen van staalplaten, het berekenen van de sterkte of het doen van grondonderzoek of opstellen van funderingsrapporten. De naam van de firma Jongejans Staalbouw komt hierbij veelvuldig voor, maar ook die van aannemer Dozy. Beide zijn lokale ondernemers.
Van de Wint declareerde bij de stichting. In 2005 werd hem door zijn accountant Omnyac geadviseerd zijn activiteiten onder te brengen in een BV, dat werd de R.W. van de Wint BV.[58]

Stoomhuisje

Voor beelden buiten de Nollen deed Van de Wint in de meeste gevallen rechtstreeks zaken met de opdrachtgevers. Maar er zijn ook voorbeelden van opdrachten waarin de stichting bemiddelde, zoals bij Tempestas voor Barendrecht en het Stoomhuisje voor de gemeente Amsterdam.[59] In beide gevallen leidden de kunstwerken tot conflicten. In het geval van het Stoomhuisje, dat nu op De Nollen staat, waren het de omwonenden die bezwaar maakten tegen het bouwsel. Het zou geplaatst worden in de nieuwe wijk Twiske (Banne Buiksloot, Amsterdam Noord), maar de bewoners van het naastgelegen zorgcentrum vonden het niet mooi en waren bang voor het gesis van de stoom. Vervolgens werd het gebouwtje gepland in het Buikslotermeerpark. Ditmaal kwamen de bezwaren van de golfclub. De gemeente had echter vergunning verleend en het Amsterdams Fonds voor de Kunsten had een flinke subsidie toegezegd, dus de Stichting en Van de Wint waren van mening dat het Stoomhuisje niet geannuleerd kon worden. In 2003 deed de Arrondissementsrechtbank uitspraak ten gunste van Van de Wint en de Stichting en er werd overeengekomen

[57] Bijvoorbeeld obelisken Inv. 389, Toegangshek Inv. nr. 383, Eclips Inv. 365.
[58] Inv. nr. 174, 244, 255.
[59] Barendrecht Inv. nr. 392. Stoomhuisje Inv. nr. 398.

dat het Stoomhuisje mét behoud van subsidie van Amsterdams Fonds voor de Kunst op de Nollen werd geplaatst (Afb. 33). Uiteindelijk heeft dit proces tien jaar geduurd, van 1993 tot 2003.

De overige kunstwerken op De Nollen

In totaal staan er nu 22 bouwsels en beelden op de Nollen. Niet van alle kunstwerken zijn stukken in het archief terug te vinden. Zo ontbreken tekeningen van de schaalmodellen van De Kelk, Aether II en de tunnel (poortje). Evenmin zijn er tekeningen aangetroffen van De Bloem, het Koperen schild (de "Zwam"), Beeld 3 ("Wokkel"), Beeld 4 ("Krul") en de DNA streng. Ook van het laatst opgerichte beeld, een kleinere uitvoering van Stairway to heaven, zijn (nog) geen tekeningen in het archief. Al eerder werd het ontbreken van tekeningen van de Propeller en Eclips genoemd.

Afb. 33 Stoomhuisje. Op de achtergrond de rietkoepels van Eidolon.

Beelden buiten de Nollen

Er werden natuurlijk ook opdrachten buiten de Nollen uitgevoerd. In totaal telden we er 35 in het Archief. De bekendste zijn – buiten de hiervoor genoemde schilderingen in Den Haag – Het *Inundatiemonument* in Westkapelle (1988-89), *De Tong* (1991-99), De vijf torens van het Afvalbedrijf in Amsterdam (1991-95), de *Engel op zuil* voor Amnesty International te Heerhugowaard (1993-94). De engel met de lichtgevende vleugels paste hij nogmaals toe in Eindhoven voor het Hooghuis van Rijkswaterstaat (1994-96) en in Rotterdam in het Spronkershuis (1994). Iedereen die regelmatig op de weg zit in Nederland kent ook *De Kroon* bij IJsselstein (1996) en de *Velden van Nevel* langs de A28 bij Hoogeveen (2005-2007). Bij Maasdonk langs de A59 werd *de Hoop* geplaatst, welk beeld tot de kritiek leidde dat het teveel op de Velden van Nevel leek. In 2007 werd het International Tenerife Memorial *Stairway to heaven* boven op een heuvel bij San Cristobal de la Laguna gezet. Van de Wint heeft de onthulling niet meer meegemaakt daar hij op 30 mei 2006 onverwacht overleed. Ter

gelegenheid van de onthulling is een DVD met beelden van de ramp, de herdenking in 2002 en van Van de Wint gemaakt. De film van 8 minuten bevindt zich in het archief.[60]
In 2002 ontwierp Van de Wint in opdracht van het KNMI in De Bilt een trechtervormig beeld met boven op een draadbol. Hij noemde het bouwsel “Depressie” (Afb. 34).

Afb. 34 Draadbol "Depressie" bij KNMI in De Bilt (foto G. Geertshuis 2022)

Vijfhuizen Stellingahof

Verrassend snel ging de bouw van vier sculpturen in Vijfhuizen (Haarlemmermeer). In een nieuwbouwwijk, genaamd Stellingahof, werden op een rotonde de toren *Statica*, aan de rand van de wijk een toegangspoort de *Arc*, in een plantsoen midden in de wijk de sculptuurgroep *Bomen* geplaatst. In de jaren 2002-2003 werden de sculpturen van tekening tot plaatsing gerealiseerd. In 2012 werd *Speira* eraan toegevoegd op een grasveld aan de rand de wijk. Het complete dossier bevat de opdracht, vele ontwerpen, uitgebreide correspondentie en foto’s.[61]

[60] Inv. nr. AV09 (2007).
[61] Inv. nr. 449.

Afb. 35 Vijfhuizen: Statica en Speira (foto A. Jurgens 2020)

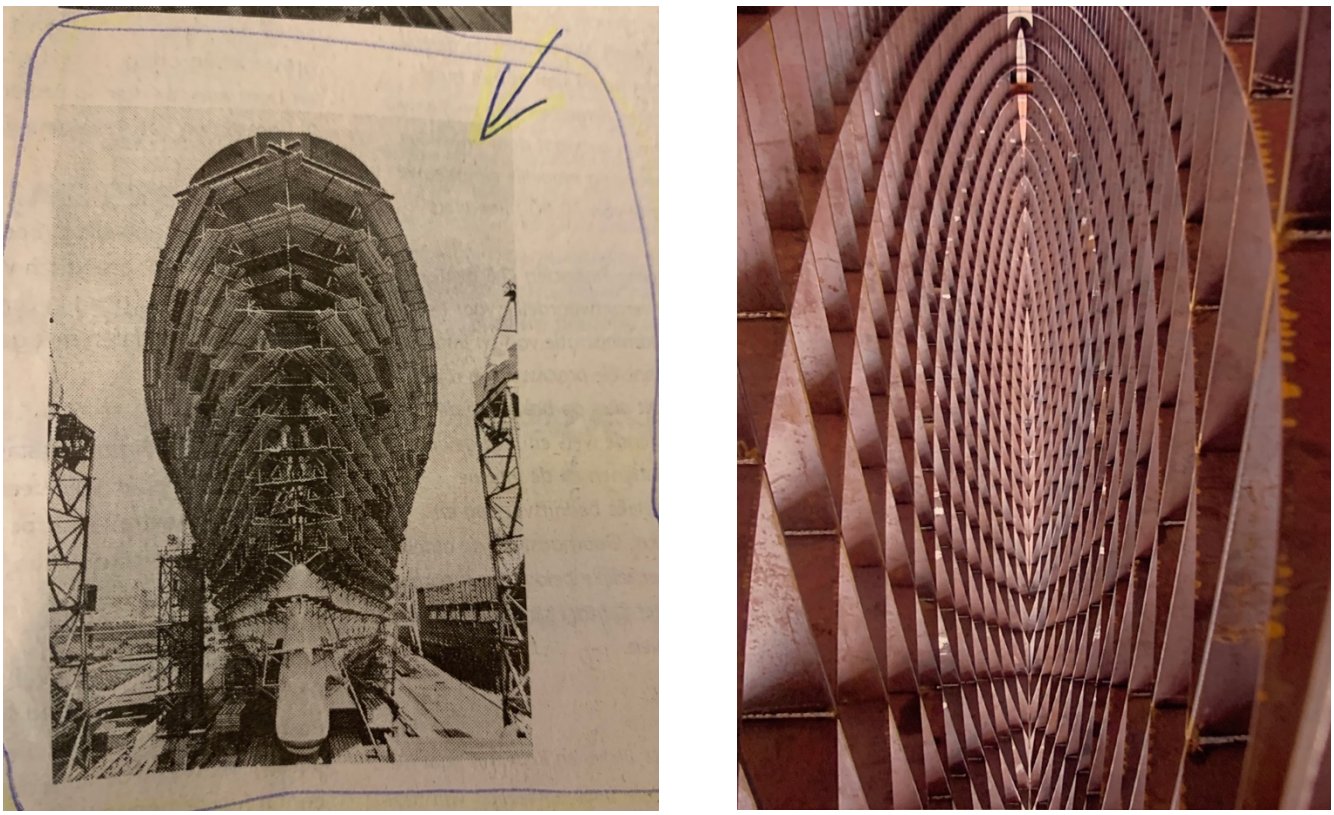

Afb. 36 Vijfhuizen: Bomen, Arc (foto A.Jurgens 2020)

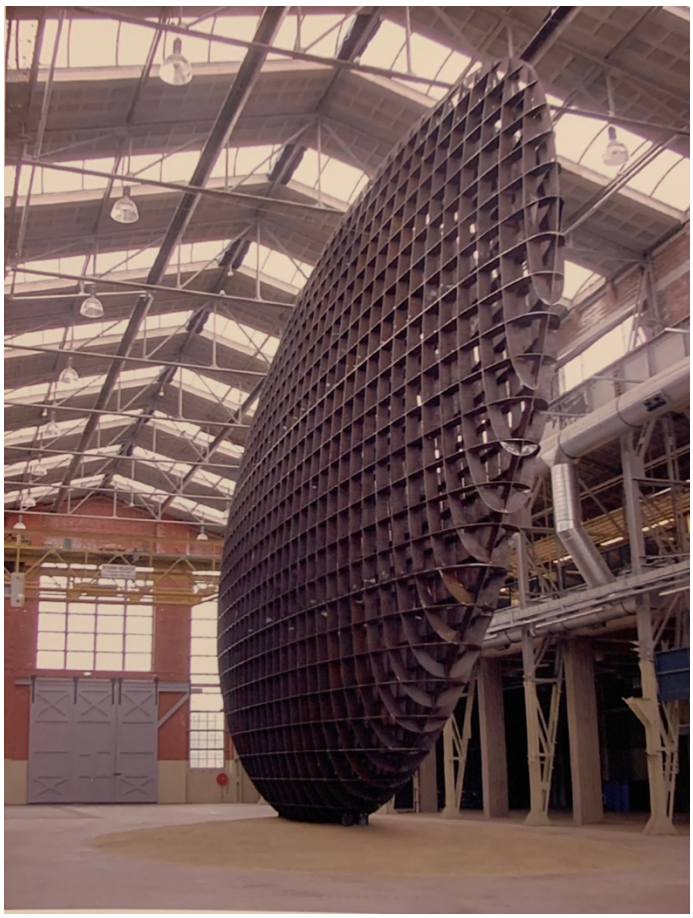
Knowing by heart (2002-2006)

Tegelijkertijd met de beelden van Vijfhuizen werkte Van de Wint aan *Knowing by heart*. Ook dat werd opvallend snel gebouwd in enkele maanden tijd.
Het is één van de meest spectaculaire beelden, een 12 meter hoog, opengewerkt cortenstalen ellipsvormig beeld.[62] Van de Wint vervaardigde het in een loods op het Marineterrein die hij destijds huurde. Het proces van vervaardiging van dit beeld is terug te leiden aan de hand van de archiefstukken. Het beeld werd gemaakt voor de manifestatie Kaap Helder, die van 3 juni tot 3 augustus op het Marineterrein werd gehouden door Kunst en Cultuur Noord-Holland. Na afloop werd het beeld ontmanteld en op de Nollen opgeslagen. Het was de bedoeling dat het beeld zou worden voorzien van een koperen huid, zodat het een hermetisch gesloten karakter zou krijgen. Vervolgens zou het beeld op de Nollen geplaatst worden. Het koper zou oxideren in de buitenlucht en *Knowing by heart* zou een grote groene schijf worden.[63] Die koperen huid is er nooit gekomen. In 2006 kocht de Project- en Ontwikkelingsmaatschappij Willemsoord het beeld aan en werd het naar het voormalige scheepswerfterrein getransporteerd. Het werd onthuld in 2007, voor het eerst zonder de aanwezigheid van de kunstenaar. Van Knowing by heart zijn documenten bewaard uit alle vijf fasen van het project. Het staat nu temidden van verbouwingen op Willemsoord. In het archief troffen we een krantenartikel aan uit de NRC d.d. 24-08-2003 van de bouw van de ss Rotterdam. Het was hem toegezonden door een lezer. De overeenkomst in structuur is opvallend. (Afb. 37) Van de Wint liet zich dikwijls inspireren door de scheepsbouw. De *Elips* (beeld 5 van KMM) vertoont gelijkenis met scheepskielen. Van de Wints medewerkers, over het algemeen staalarbeiders, waren veelal afkomstig uit de scheepsbouw

Afb. 37 links bouw ss Rotterdam foto NRC 24-08-2003, rechts Knowing by heart

[62] Inv. nr. 414 t/m 418.
[63] Tekst van Jacqueline van Koningsbruggen.

Afb. 38 Knowing by heart

Velden van nevel (2005-2010)

De opengewerkte structuur van *Knowing by heart* gebruikte Van de Wint ook bij de ontwerpen van de *Velden van Nevel*, vier grote sculpturen langs de snelwegen A28 en A37 bij Hoogeveen. Ditmaal paste Van de Wint naast cortenstaal ook aluminium voor een waaier en roodkoper voor de naald toe. Alle beelden worden 's nachts verlicht. De titel van de werken vond Van de Wint in de legende van de "Nevelhekse", een bekend verhaal over een meisje genaamd Cilie. Zij woonde in het Hollandscheveld en werd als heks beschimpt en uiteindelijk gedood. Het uitgebreide verhaal zit in het dossier.[64] Van de Wint kon het project niet zelf afmaken. De laatste sculptuur werd door R.W. van de Wint BV in 2010 uitgevoerd en op de beoogde locatie gezet. Het dossier bevat ook een DVD met een animatie die door een adviesbureau werd gemaakt om te laten zien wat de beste locatie was voor de zichtbaarheid van de sculptuur ten opzichte van het verkeer. Een tweede DVD in het boekje *On the road again* laat de totstandkoming op de locatie zien. Het documentatiemateriaal bevat ook een boekje met een toelichting op het project dat door Van de Wint zelf werd samengesteld.[65] Een filmpje op YouTube vertoont de vrolijke opening met vuur, dans en drummers, van het laatste van de beelden in 2007.[66]

Dossier De Tong

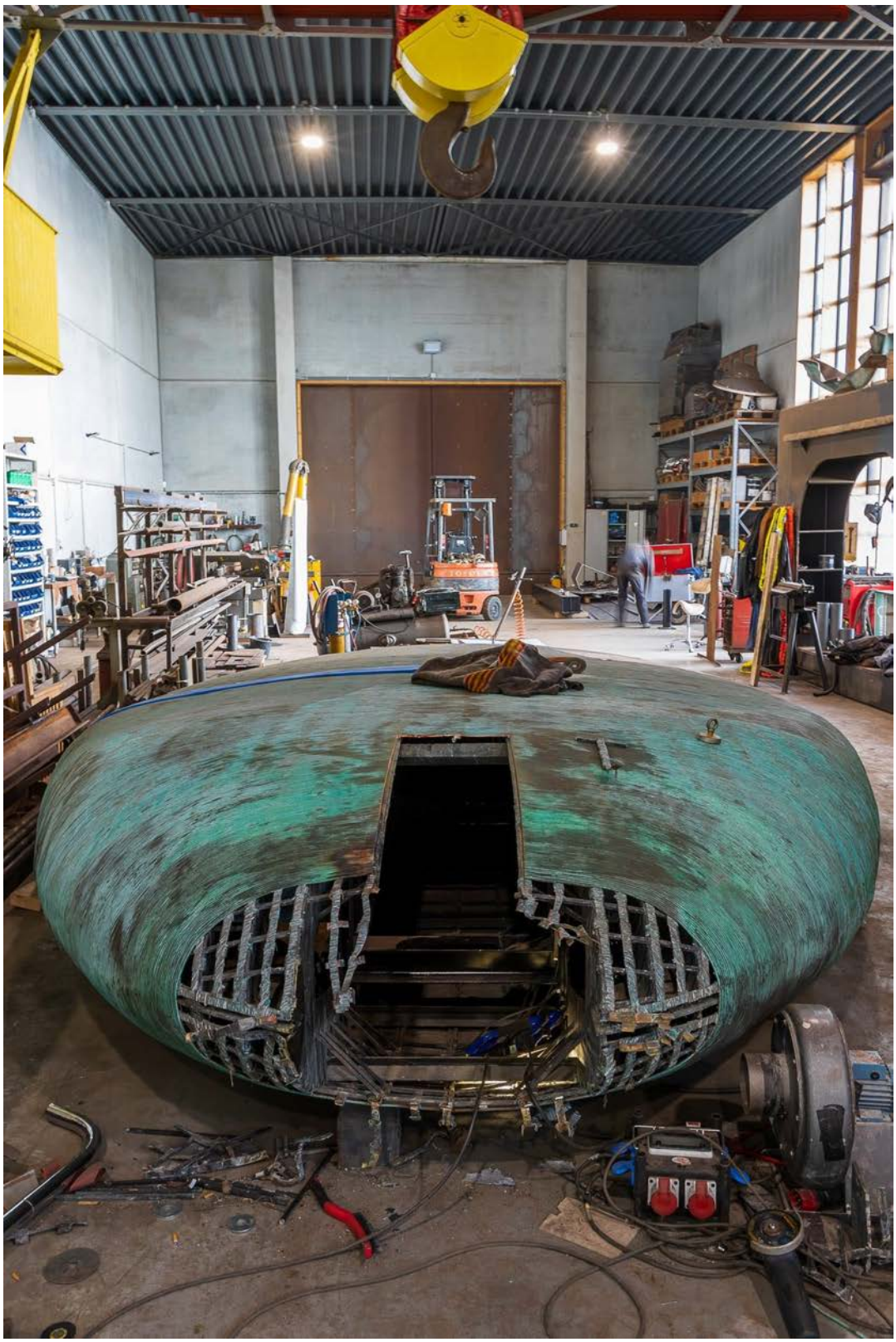
De sculptuur *De Tong* heeft altijd veel beroering teweeggebracht. In het dossier bevinden zich stukken vanaf 1991 tot en met 2021.[67] Van de Wint noemde het beeld *De tong van Lucifer.* Deze titel ondervond grote ergernis bij het gereformeerde deel van de bevolking. Zij zag er de duivel in. Van de Wint zelf had in het geheel

[64] Inv. nr. 430.
[65] Inv. nr. 430 t/m 436.
[66] https://www.youtube.com/watch?v=VPgZJKpk0ek.
[67] Inv. nr. 426.

geen bedoeling naar de duivel te verwijzen. Van de Wint doelde met de titel op het vuursymbool uit de Griekse en Romeinse mythologie. Het beeld kon als een tong de hemel aftasten en daarmee de bliksem verleiden. Als de bliksem zou inslaan had dat een transformatie tot gevolg. Het was omwikkeld door koperdraad, dus dat de bliksem eens zou inslaan was geen onlogische gedachte. Dat koper was echter ook aantrekkelijk voor koperdieven die met de diefstal flinke vernielingen aanrichtten. Het beeld werd gerestaureerd in 1995 en 2008. Uiteindelijk werd het beeld geveld door een storm, drie jaar geleden. Na wat geharrewar, ook weer over de naam, was de provincie opnieuw bereid het beeld te renoveren, ditmaal op voorwaarde dat de titel zou zijn: *De Tong*. Vanaf eind januari 2023 zal het beeld in volle glorie op de Knardijk staan. De R.W. van de Wint BV zal de restauratie verrichten. In de NRC van 12-12-2022 werden foto's bij een artikel over de 'thuiskomst' van de gehavende *De Tong* gepubliceerd (Afb. 40).

Afb. 39 De Tong op de Knardijk (foto uit archief)

Afb. 40 Foto Martin Nieuwerf (NRC-12-12-22) De Tong in het atelier op De Nollen

Niet uitgevoerde projecten

Niet alle ontwerpen hebben de fase van realisatie gehaald. Ongeveer 70 niet-uitgevoerde voorstellen troffen we aan in het archief. Soms werd er een afwijzing met argumenten gevonden, maar meestal niet. Als er een reden werd gegeven betrof die meestal de kosten die door de opdrachtgever, dikwijls een gemeente, te hoog werden bevonden.[68] Een enkele maal was een artistiek verschil van mening de aanleiding (Leidschenveen). Dikwijls had Van de Wint al heel veel tijd en moeite gestopt in een project, zoals bijvoorbeeld in Het Jongerencentrum R17 dat in Grootebroek (gemeente Stedebroec) moest komen. Op De Nollen had hij een voorbeeld geplaatst van een achtkantig koepelhuisje dat als hangplek voor de jongeren zou dienen. Het prismaproject is geplaatst op het terrein van de penitentiaire inrichting Veenhuizen.[69]

In het project voor Soesterberg had Van de Wint heel veel tijd en moeite gestopt. Hij ontwierp voor het militaire vliegveld een sculptuur met engelenvleugels. Hij maakte er vele varianten op, in totaal 26 pagina's met schetsen en 16 pagina's met toelichting en een begroting. In welk jaar hij dit ontwerp deed werd niet vermeld. Het moet vòòr 1993 zijn geweest daar hij het vermeldde in zijn lange brief aan Valerie Smith en Jan Brands met voorstellen voor Sonsbeek93.

Een voorstel met begroting en enkele schetsen voor een beeldengroep van stalen bloemvormen in het Weerwater te Almere (1996) leidde tot een projectafwijzing.[70] Evenals de uitvoering van een plan voor de aanleg van een park in Anna Paulowna, de Hof van Anna Paulowna (2003)[71] Van zijn voorstellen voor landschapskunst is er geen enkele uitgevoerd.

Bij de niet-uitgevoerde projecten zijn er vier in het buitenland: een ontwerp voor landschapskunst in Reninge (West-Vlaanderen), een 'regenboogmachine' of 'verzoeningsmachine' voor de wereldtentoonstelling in Sevilla in 1992, ontwerpen voor een hekwerk voor het bedrijf Solvay in Brussel en beelden in Canada. Ook een uitnodiging voor Kunst im Park te Potsdam had geen resultaat. We hebben geen gerealiseerde kunstwerken in het buitenland in het archief aangetroffen, met uitzondering van het gedenkmonument in Tenerife.

[68] Bijvoorbeeld afvalverwerking Nauerna. Inv. nr. 497.
[69] Inv. nr. 450.
[70] Inv. nr. 474.
[71] Inv. nr. 479.

Na het overlijden van Ruud van de Wint

Het onverwachte overlijden van de kunstenaar bracht een grote schokgolf teweeg. Niet alleen de familieleden en vrienden waren diepbedroefd, ook in de kunstwereld ontstond er grote consternatie. In het archief troffen we tientallen condoleances aan.[72]
In het vacuüm dat door het overlijden van de kunstenaar ontstond, brak een machtsstrijd uit. Er was geen testament waarop de erven of de stichting zich konden beroepen. Een langdurig geschil tussen de erven en het bestuur van de stichting bleef niet uit. Er was sprake van een fundamenteel belangenconflict. Beide partijen betwistten het eigendom van de kunstwerken. De erven werd de toegang tot de Nollen ontzegd, er werden over en weer processen van verbaal opgesteld voor misstanden als diefstal en mishandeling. De advocaten spinden er garen bij. Een jarenlange bittere strijd volgde waarin vier punten steeds terugkeerden: het eigendomsrecht, de bewoning op de Nollen door drie naaste medewerksters van Van de Wint, de zetels van Ruud jr. en Gijs van de Wint in het bestuur van de Stichting en het gunnen van werkzaamheden aan de BV aan de beelden op De Nollen.[73] Uiteindelijk werd het pleit beslecht in het voordeel van de erven.[74] Er werd een constructie in het leven geroepen waarin beide partijen zeggenschap kregen over een deel van de bezittingen: de Stichting bleef eigenaar van de grond en het nieuwe museum, de erven behielden hun eigendomsrecht op de kunstwerken op de Nollen en alle schilderijen. De kunstwerken werden ondergebracht in een Holding BV. De erven, Ruud en Gijs van de Wint werden de beheerders van het park en de kunstwerken via de R.W. van de Wint BV. De Stichting kreeg vervolgens de kunstwerken in bruikleen met het doel deze tentoon te stellen in het duingebied De Nollen. Recent (2022) is een nieuwe overeenkomst tussen bestuur en erven opgesteld die definitief een einde maakt aan de controverse.[75] Tegelijkertijd werd duidelijkheid gegeven over de taken van de beheerders en de werken in bruikleen voor de komende 25 jaar. Het is dankzij de vasthoudendheid en de niet-aflatende zorg van Ruud jr., Gijs en Rietje, de echtgenote van de kunstenaar, dat het erfgoed van Rudi van de Wint bijeen is gebleven en tot op heden in goede staat wordt gehouden.

Ruud van de Wint werd begraven op de begraafplaats in Den Helder (Afb. 41). De erven hebben de gemeente verzocht om de kunstenaar te mogen herbegraven op De Nollen.[76] Tot op heden is dat nog niet geregeld. Op zijn graf geven de cortenstalen vleugels verbeelding aan zijn verlangen naar de ‘oneindige’ ruimte. Het ontwerp van het graf is niet gevonden in het archief.

[72] Inv. nr. 35.
[73] Inv. nr. 234 t/m 238. Jacqueline van Koningsbruggen (sinds 23 jaar), Hendriktje Ruiter (sinds 13 jaar) en Vera van Vuuren (sinds 3 jaar). Twee bekleedden een functie bij de Stichting, namelijk directeur en penningmeester. Hendriktje Ruiter was fotografe die foto’s maakte van de werken en zij verzorgde de communicatie met de buitenwereld. De vrouwen droegen ook bij aan het beheer van De Nollen en de verzorging van de paarden en honden.
[74] 2018 Inv. nr. 298.
[75] 2022 Inv. nr. 298.
[76] Inv. nr. 36.

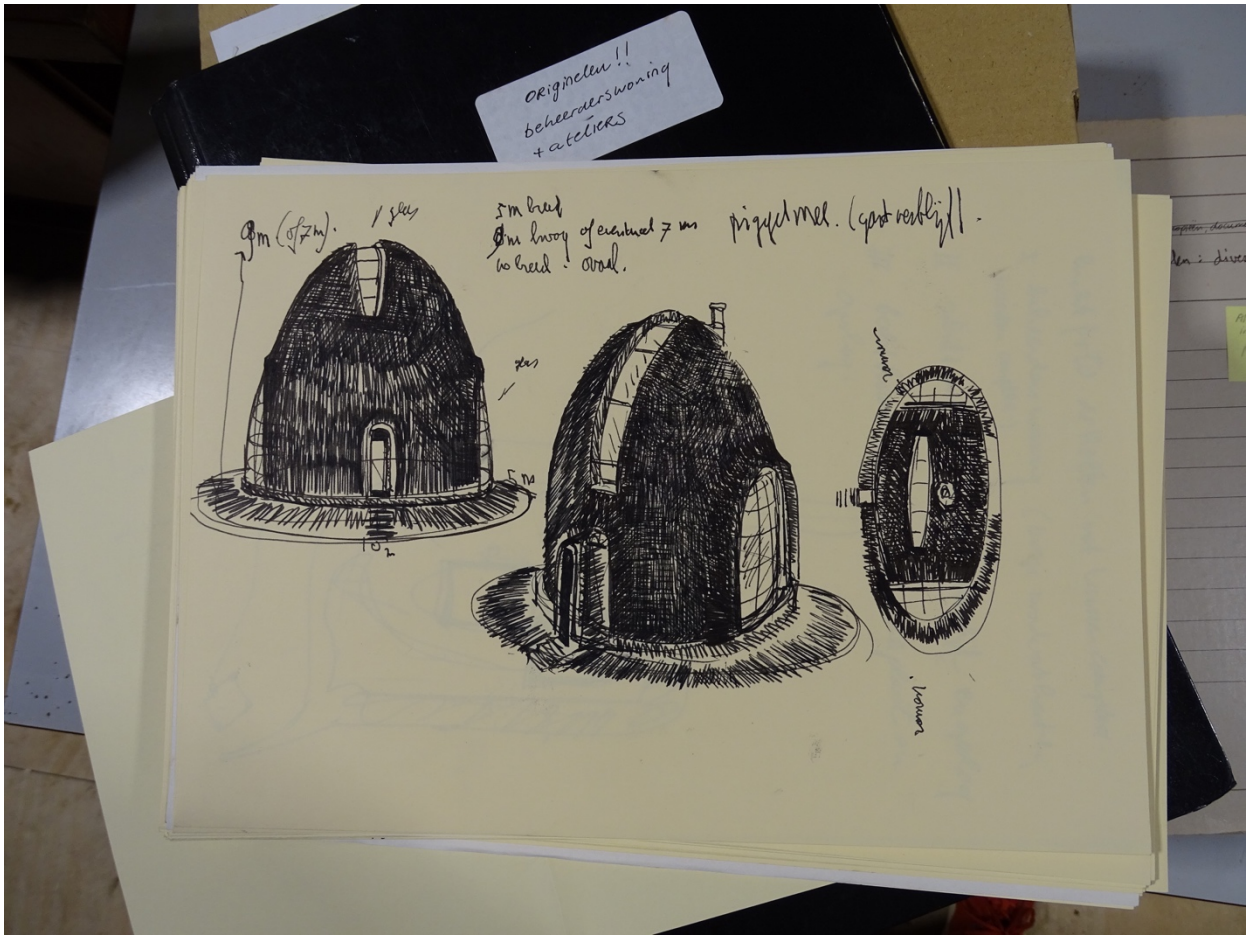
Afb. 41 Graf van R.W. van de Wint (foto A. Jurgens, 2021)

Het nieuwe museum

Het nieuwe museumgebouw wordt gebouwd op een terrein aan de overzijde van de huidige Nollen. Daar is een stuk grond aangekocht door de Stichting in 2004 voor 892.500 euro.[77]
Het doel was een groot museum neer te zetten met twee beheerderswoningen en een schildersatelier voor de kunstenaar en een constructieatelier om beelden te vervaardigen. Ook moest er op het terrein een ontvangstruimte en een overnachtingsmogelijkheid komen voor bezoekers (zie Afb. 42). In het museum zouden eindelijk de grote schilderijen van Van de Wint getoond kunnen worden. Ze staan nu al jarenlang in het provisorische depot in het constructieatelier, ten prooi aan stof en slechts beschermd door bubbeltjesplastic.

Tot op de dag van vandaag is financiering een heikel punt. Om het vurig gewenst museum af te bouwen is nog circa 10 miljoen euro nodig. Het casco staat er, maar het dak en de cortenstalen mantel en ook de inrichting ontbreken nog (Afb. 43).
Tegen de bouw van het nieuwe Museum kwamen ook bezwaren van omwonenden. Zij vreesden veel overlast door bezoekers.[78] Het geschil verloren zij. De gemeente had vergunning verleend en daar was niet aan te tornen.

[77] Inv. nr. 204.
[78] Inv. nr. 241.

Afb. 42 Gastenverblijven en beheerderswoning voor het nieuwe museum (niet uitgevoerd)

Afb. 43 Het nieuwe museum (maquette)

Het archief

De omvang

Het archief was opgeslagen in 68 verhuisdozen. De dozen bevatten zowel stukken van de kunstenaar uit zijn persoonlijk leven als stukken betreffende zijn kunstwerken en vervaardiging daarvan. In het archief kwamen we ongeveer 200 projecten tegen, de gerealiseerde en de niet-uitgevoerde. Van de Wint en zijn erven bewaarden elke snipper papier, vele honderden pagina's met ontwerptekeningen, technische details, berekeningen voor de constructies, offertes van onderaannemers, opdrachten en begrotingen. Daarbij kunnen vele honderden foto's gevoegd worden van de werken en het proces van vervaardiging. Het kunstenaarsarchief beslaat de periode van zijn jeugd (circa 1958) tot zijn dood in 2006. Uit zijn jeugd zijn enkele afbeeldingen van kunstwerken en foto's beschikbaar.
Het archief van de Stichting is zeer omvangrijk. Dat archief loopt van ongeveer 1980 (de voorbereidingen tot de oprichting van de stichting) tot 2012.
De archieven van de BV en de Holding zijn zeer bescheiden van omvang. Het oudste document is van 1999 en het jongste van 2012. In totaal één archiefdoos.
De totale omvang was naar schatting 60 m. Die is teruggebracht naar 10 m. Documenten die niet zijn opgenomen in het archief en dubbele items zijn retour gegaan naar Gijs van de Wint. In totaal zijn er 68 archiefdozen, vijf grote platte dozen (XL) met stukken en drie verhuisdozen met boeken en tijdschriften over gebleven. Twee verhuisdozen met krantenknipsels en twee dozen met algemene tijdschriften waarin Van de Wint of De Nollen niet in voorkwamen zijn teruggegaan naar Den Helder. De catalogi, boeken, tijdschriften met artikelen over Van de Wint of De Nollen zijn uitgezocht en worden nog beschreven. Recensies die werden aangetroffen bij projecten zijn in de projectdossiers opgenomen.

Werkwijze

Daar het archief geen structuur had en er geen complete dossiers werden aangetroffen, moesten we zoeken naar een werkwijze. Als eerste stap hebben we aan de hand van de opgestelde archiefschema's voor de vijf archieven (A. Stichting de Nollen B. Holding, C. Van de Wint BV, D. Kunstenaar R.W. van de Wint en E. de projecten) een selectie gemaakt uit de aangeboden archiefmaterialen. Zonder verder acht te slaan op chronologie of dubbelen, hebben we per archief stapeltjes gecreëerd op rubriekscode. De projecten hebben we gesplitst in uitgevoerde en niet-uitgevoerde en beide categorieën op naam en/of plaatsnaam van het kunstwerk of expositie op stapeltjes gelegd (Afb. 44). Van elk stapeltje werd een beschrijving in Excel gemaakt.
Toen alle stukken aangeleverd en gesorteerd waren, hebben we de stapeltjes opnieuw doorgenomen en hebben we ze per rubriekscode in 'virtuele' dossiers ondergebracht. Een dossier is een bundeling van stukken over eenzelfde zaak. Daar ze niet in een fysieke bundeling zijn ondergebracht, noem ik ze virtueel. In totaal hebben we 33 dossiers voor de archieven A (stichting), B en C (holding en BV) en D (kunstenaar) samengesteld. Bijvoorbeeld in de rubriek A 0.2 Correspondentie hebben we een onderscheid gemaakt in 22 onderwerpen, zoals Correspondentie met de gemeente Den Helder (7), Correspondentie over subsidies (4), Landschaps-en natuurbeheer (11). Deze dossiernamen komen terug in de andere rubrieken, bijvoorbeeld A3, A6 of A0.1, D2. De bedoeling is dat alle stukken over een bepaalde zaak direct toegankelijk zijn op dossiernaam en / of inventarisnummer. Zowel dossiernaam als inventarisnummer kunnen opgezocht worden in de Excelsheet. Voor deze inventaris hebben we per archief een uitdraai op doosnummer afgedrukt.

De volgende dossiers zijn gevormd:

1	Vergunningen
2	Samenwerking met Gemeente Den Helder
3	Nieuwbouw Museum
4	Erfpacht De Nollen

5	Subsidies (op jaar)
6	Aankoop Grond De Nollen
7	Overlijden Van de Wint
8	Situatie na overlijden Van de Wint
9	Eigendomsverhouding R.W. van de Wint- Stichting
10	Auteursrechtkwestie
11	Landschaps-en natuurbeheer
12	Club van 100 / vrienden
13	Conflict Erven-Bestuur Stichting
14	Geschil over Nieuwbouw Museum
15	Correspondentie met Gemeente Den Helder
16	Correspondentie algemeen (op jaar)
17	Oprichting en organisatieontwikkeling
18	Financiën
19	Nollen algemeen
20	Klachten / Geschillen over kunstwerken
21	PR en Marketing
22	Stichting Bestuur
23	Wonen & werken
24	Jeugdwerk en verkoop schilderijen
25	Sponsoring en fondsenwerving
26	Lijsten / werkzaamheden kunstwerken
27	Privécorrespondentie op jaar
28	Notities, lezingen en artikelen van en over R.W. van de Wint
29	Documentatie/ artikelen en recensies over de Nollen
30	Documentatie (kranten en tijdschriftartikelen)/ algemeen
31	Egodocumenten
32	Schetsen en tekeningen (origineel en kopie)
33	Dossier Jacqueline van Koningsbruggen

Beschrijving van de vijf archieven

Het archief van de Stichting De Nollen (A)

In het archief van de stichting bevinden zich stukken met betrekking tot de doelstellingen en de daaruit voortkomende werkzaamheden van de stichting: het verwerven van subsidies bij rijks-, provinciale - en gemeentelijke overheden, fondsen (VSB, Mondriaan, Prins Benard Cultuurfonds en vele anderen) en donaties (o.a. de Club van 100), de marketing en communicatie zowel met het publiek als overheidsinstanties, het aanvragen van vergunningen, de erfpacht en het aankopen van de grond voor De Nollen en het nieuwe museum en het beheer van het landschap. Vanzelfsprekend werden er ook veel vergaderingen gehouden, verslagen en brieven geschreven en ontvangen. Deze brieven werden door ons zoveel mogelijk gebundeld en op datum opgeborgen.

Soms was het de vraag of een stuk bij de Stichting dan wel elders geklasseerd moest worden. Dat betrof met name de stukken c.q. correspondentie waarin sprake was beelden of bouwsels. In onze opzet was het immers de bedoeling dat in één oogopslag een bezoeker alles over een project bij elkaar zou vinden. Uiteindelijk hebben we besloten een onderscheid te maken in zuivere aangelegenheden betreffende (de vervaardiging van) een kunstwerk en correspondentie van de Stichting over het kunstwerk. Zo kan het gebeuren dat de kwestie Barendrecht over het beeld *Tempestas* niet bij projecten is ondergebracht maar bij de stichting, evenals andere geschillen over kunstwerken.

We hebben een dossier Jacqueline van Koningsbruggen (dossier 33) samengesteld met stukken van en over de kunsthistorica. Op 18-jarige leeftijd kwam zij in contact met de kunst van Van de Wint. Zij studeerde in 1991 af op de Performance Jochem en Rudi. Vanaf 1992 woonde zij op De Nollen. Zij heeft de kunstenaar 23 jaar terzijde gestaan, richtte tentoonstellingen in, heeft vele stukken over De Nollen opgesteld, zijn brieven uitgetypt

en een monografie over zijn werk geschreven. Later heeft ze nog een publicatie *De Tuin als levensvorm* (2011) geschreven.[79] In januari 2013 overleed zij op 47-jarige leeftijd. Van 2006 tot 2012 was zij directeur van De Nollen. In haar dossier zit onder andere het concept van de monografie en enkele essays.

Hoewel we alle zorgvuldigheid in acht hebben genomen, zijn er toch enkele foutjes in het archief geslopen. Er zijn elf vermeldingen in de inventaris waarbij geen doos of inventarisnummer staat. Dat betekent we de administratie bij het bundelen niet hebben aangepast. De stukken zijn wel toegevoegd aan de dozen.

Kunstenaarsarchief D

Het archief van de kunstenaar is in vier hoofdrubrieken verdeeld: D1 De kunstenaar en de Nollen (visie, eigen werk, inspiratie) die ook in dossiers zijn ondergebracht voor zover nuttig en zinvol, bijvoorbeeld autobiografische stukken in het dossier 31 Egodocumenten.
D2 behelst correspondentie, daarin is een onderscheid gemaakt in privécorrespondentie en correspondentie algemeen. Er was al eens door iemand een bundeling op alfabet gemaakt van correspondentie uit de jaren 1981-1996. Het betreft voornamelijk correspondentie met bekende personen uit de kunstwereld en politiek. Die bundels hebben we intact gelaten. De overige correspondentie is op jaar gebundeld. In de rubriek D2 zijn ook brieven over de verkoop van schilderijen opgenomen in een dossier Verkoop schilderijen. Een apart dossier Wonen en werken bundelt alle stukken over huisvestingsperikelen van zowel woonhuis als ateliers. D3 omvat artikelen, recensies van en over de kunstenaar. Recensies uit kranten en tijdschriften over de Nollen in het algemeen zijn echter buiten het archief gehouden en in een aparte (verhuis)doos gedaan. D4: foto's en AV-materiaal van en over de kunstenaar zijn in een aparte rubriek AV en Foto's beschreven. De honderden foto's zijn niet per stuk beschreven.

Afb. 44 Archief in uitvoering

[79] Jacqueline van Koningsbruggen. *De tuin als levensvorm: De Nollen: R.W. van de Wint*. Red. en eindred. Henk Hoeks. Den Helder, Stichting De Nollen, 2011.

Projectenarchief E

De projecten hebben hun eigen dossiers op naam van het project c.q. kunstwerk / expositie. De projectnaam bestaat uit de plaatsnaam gevolgd door de naam van het kunstwerk of expositie. Niet alle kunstwerken hebben een naam. In dat geval is er een omschrijving, bijvoorbeeld Beeld voor Stad Rotterdam, Kunstwerk voor Almere. De objecten zelf hebben ook een nummer gekregen met het oog op een eventuele oeuvrecatalogus in een later stadium. Dat objectnummer moet uniek zijn door het gehele oeuvre van de kunstenaar. Ook de niet-uitgevoerde projecten worden op naam en/of plaatsnaam bewaard. De niet uitgevoerde kunstwerken hebben GEEN objectnummer.
Binnen de projecten werden de vijf fasen onderscheiden en daarbinnen op chronologie. Bovenop kwamen de ontwerpen, vervolgens de opdracht, de correspondentie, de uitvoering en de ingebruikname en waardering. Soms was het niet altijd mogelijk om dat onderscheid strikt te stellen. Bij de kunstwerken zijn voor zover beschikbaar ook foto's van het eindresultaat gevoegd.

Fysieke afhandelingen raadpleging

Als laatste stap zijn de dossiers in omslagpapier verpakt en in archiefdozen gedaan die zijn voorzien van een etiket. Elk mapje met stukken heeft ook een inventarisnummer gekregen. Dat is een doorlopend nummer te beginnen in doos 1. De gekleurde papiertjes die we gebruikt hebben om de bundeltjes te beschrijven en te onderscheiden hebben we laten zitten. Ze geven wat extra informatie over de stuk en het werkproces.
De digitale toegang tot de stukken is geregeld via Excel. Daarnaast is er een inventarislijst gemaakt. Daarin worden niet alle data opgenomen. Aanvullende data zijn in Excel te vinden. Een klein aantal stukken hebben we gescand. De bestandsnaam staat in Excel. De scans in pdf verdienen nog wel wat nabewerking. Uiteindelijk zullen alle documenten waarbij vermeld is 'digitaliseren' door een professioneel bedrijf gescand worden.[80] In het Excelbestand hebben we aangegeven in welke mate het document toegankelijk is: volledig, beperkt of niet.

Plannen en ideeën voor de toekomst

Het archief biedt vele aangrijpingspunten om de kunstenaar Van de Wint meer bekendheid te geven. Ik doe enkele suggesties.

Een gedrukte archiefinventaris

Een mooi uitgevoerd boekje zal de belangstelling hebben van Nederlandse archieven, musea en bibliotheken. Maar ook particuliere kunstverzamelaars, kunsthistorici en kunstliefhebbers zullen zeker een boekje willen aanschaffen. Het is ook een mooi geschenk voor de Vrienden van De Nollen.

Artikel in een museumtijdschrift

Op basis van de archieven kan ik of iemand anders een artikel schrijven voor een museumtijdschrift /archievenblad of een algemeen tijdschrift. Het is belangrijk een goed moment voor publicatie te kiezen. Bij voorkeur moet de publicatie aansluiten bij een evenement zoals een vriendendag, een open dag van De Nollen of een nationale gebeurtenis als monumentendag, museumnacht of iets dergelijks.

Biografie

Hoewel er al verschillende publicaties over zijn werk zijn verschenen, zoals de uitgebreide monografie en recent een boekje bij de tentoonstelling in Stedelijk Museum Alkmaar, is er nog geen biografie. De honderden brieven en de egodocumenten bieden veel aanknopingspunten. Er is ongetwijfeld een curator of kunsthistoricus of een in kunst geïnteresseerde biogra(a)f(e) die zich gedurende een aantal jaren wil ingraven in de stukken. Het zou mooi zijn als de biografie er is op het moment dat het nieuwe Tweede Kamergebouw (in 2026) wordt

[80] Op welke termijn is nog niet bekend.

geopend en de panelen van Ruud van de Wint er weer staan te stralen. Of bij de opening van het nieuwe Museum!

Oeuvrecatalogus van de bouwsels en beelden

Een update van boekje *Beelden buiten de Nollen*. Na 2006 zijn er nog beelden geplaatst. Dit boekje kan aanvullend zijn op de monografie. Ook op de Nollen zijn beelden bijgeplaatst. Dus een boekje *Beelden op en buiten De Nollen* zou een goede toevoeging zijn. Deze taak kan ik op mij nemen.

Oeuvrecatalogus totaal

De objecten, de schilderijen zowel de bekende als onbekende zijn nog niet in een oeuvrecatalogus opgenomen. De bouwsels en de tekeningen horen ook daarbij. Het kunstenaars- en projectenarchief vormen een mooie basis. Van de Wint heeft zelf veel lijsten en overzichten samengesteld die als toevoeging kunnen dienen.[81] Er zijn ook vele foto's van zijn schilderijen en objecten in het archief. Een gedrukte oeuvrecatalogus samen met een biografie in een cassette zou een prachtbundeling zijn.[82]

De RKD heeft sinds 2010 de *RKD Studies*, digitale oeuvrecatalogi van Nederlandse en buitenlandse kunstenaars, onder wie Breitner (2011), Charles Donker (2016/2021)[83], Peter Vos (2017), Frans Pannekoek (2021) en studies van museumcollecties. Een digitale oeuvrecatalogus/ studie van het werk van Ruud van de Wint zou zeker passen in die reeks.

Publicatie van de egodocumenten

De uit vier mappen bestaande autobiografische notities (inventarisnummer 267-1t/m 267-4), alsmede zijn gedichten (Inv. nr. 309), kunnen een interessante publicatie opleveren. Uit het archief blijkt dat Ruud van de Wint zelf al met deze gedachte speelde. Zie inventarisnummers 641 en 647.
Dat geldt ook voor zijn (pen)tekeningen (dossiers 32). Ze zijn vaak humorvol. Van de Wint was een goed tekenaar.

Lezingen

Er zijn verschillende instellingen, buiten De Nollen zelf, waar lezingen kunnen worden gehouden. Bijvoorbeeld De Vrije Academie, HOVO, Stedelijk Museum Alkmaar e.a.

Het Museum

De museumwereld verkeert in zwaar weer. Na de coronacrisis die het bezoek aan de musea lamlegde, is er nu de energiecrisis. Het zal moeilijk zijn om de financiële middelen te vinden om het nieuwe museum af te bouwen. Hoe meer belangstelling is er is voor zijn werk door bovengenoemde publicaties, des te meer kansen er zijn om de benodigde gelden te verwerven.
Na de succesvolle tentoonstelling in het Stedelijk Museum Alkmaar is er meer belangstelling gekomen voor zijn werk. Dat succes moet worden vastgehouden.

Tentoonstellingen

De tentoonstelling van schilderijen en kleine objecten in het Stedelijk Museum Alkmaar was een groot succes. Deelname aan tijdelijke beeldententoonstellingen zoals bijvoorbeeld Art Zuid in Amsterdam (http://artzuid.nl) of Anningahof in Zwolle (https://www.anningahof.nl), exposities van vier tot zes maanden, is zeker mogelijk. Op deze locaties worden grote tot zeer grote beelden getoond. Deze en andere beeldenexposities zou kunnen bijdragen aan de bekendheid van de kunstenaar. En zal meer bezoekers naar De Nollen lokken.

---

[81] O.a. Inv. nr. 537 en 610.
[82] Zelf heb ik in 2018 een biografie en een oeuvrecatalogus van de schilder-graficus H. van Kruiningen (1906-1996) gepubliceerd. Aan de boeken is een onderzoek van vijf jaar voorafgegaan.
[83] Zie bijvoorbeeld: https://charlesdonker.rkdstudies.nl/contents/

Afb. 45' Het oog' op de tentoonstelling in Stedelijk Museum Alkmaar 2022

Geraadpleegde literatuur:

Catalogus *9e Biënnale de Paris, 1975.*

Koningsbruggen, Jacqueline van. *R.W. van de Wint: schilder, beeldhouwer, bouwer*. Nijmegen: SUN, 2002. 2e dr. 2007.

Koningsbruggen, Jacqueline van (tekst) en Hendriktje Ruiter (fotografie). *R.W. van de Wint. Beelden buiten De Nollen. Een gids.* Stichting De Nollen, 2008. Verschenen bij de tentoonstelling 12 april - 10 augustus 2008 op De Nollen in het kader van het project 'De Nollen Binnenstebuiten'.

Schneckenburger, Manfred. *Documenta 6*. Kassel, 1977. Catalogus deel 1.

Ruigrok, Imke en Koen Kleijn. *Rudi van de Wint, schilder, beeldhouwer, architect*. Stedelijk Museum Alkmaar, Waanders uitgevers, Zwolle, 2022. Uitgave t.g.v. de tentoonstelling *Rudi van de Wint. Reis naar het oneindige* in het Stedelijk Museum Alkmaar 4 juni tot 30 oktober 2022.

Stichting De Nollen. *Nollenbulletin* 1982, 1983, 1984-1985, 1986, 1988-1989.

Afb. 46 Affiche van de tentoonstelling

Inventaris